

בית המשפט המחוזי בחיפה

19 פברואר 2009

ת"א 122-05 שליסל ואח' נ' אלנסארה אנואר ואח'

בפני כב' השופטת ב. גילאור, נשיאה

הנתובעים: 1. אברהם שליסל

2. ירדן שליסל

ע"י ב"כ עוה"ד אלעד זרנקין ואח'

נגד

הנתבעים: 1. אלנסארה אנואר

2. הדר חברה לביטוח בע"מ

ע"י ב"כ עוה"ד מ. עבדי ואח'

פסק דין

פתח דבר

1. התובע 1, אברהם שליסל יליד 13.2.1966 (להלן-התובע), נפגע בתאונת דרכים ביום 12.9.03 (להלן-התאונה) עת רכב על גבי אופנועו בכביש מס' 444, בדרכו חזרה מעבודתו. במהלך רכיבתו על האופנוע, התנגש התובע ברכב מסוג טויוטה שהיה נהוג בידי אלנסארה אנואר, הנתבע 1 (להלן-הנתבע). בזמן התאונה, השימוש באופנוע לא היה מבוטח בפוליסת ביטוח חובה הנדרשת לפי חוק, בעוד שהשימוש ברכב שהיה נהוג בידי הנתבע היה מבוטח כדין אצל הנתבעת 2, הדר חברה לביטוח בע"מ (להלן-הנתבעת).

התאונה הוכרה על ידי המוסד לביטוח לאומי כתאונת עבודה.

2. זוהי תביעת התובע לחייב את הנתבעים בפיצויים בגין נזקי הגוף שנגרמו לו בתאונה וכן תביעת התובעת 2, ירדן שליסל- רעיית התובע (להלן- התובעת), לחייב את הנתבעים בפיצויים בגין ההפסדים הממוניים שנגרמו לה בעקבות פגיעת התובע בתאונה. בהעדר ביטוח חובה תקף בזמן התאונה לשימוש באופנוע, נשללה זכאותו של התובע לתבוע את נזקיו מכוח חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975 (להלן-חוק הפלת"ד) (ר': סעיף 57(5) לחוק הפלת"ד) ולכן הוגשה התביעה על פי פקודת הנזיקין [נוסח חדש] (להלן-פקודת הנזיקין).

3. בגין התאונה, הועמד הנתבע לדין פלילי בבית המשפט לתעבורה בפתח תקווה והורשע ביום 19.4.05 בעבירות הבאות: פניה שלא בבטחה, נהיגה בקלות ראש, גרימת תאונה וחבלה של ממש (עבירות לפי פקודת התעבורה והתקנות שמכוחה). בהכרעת הדין (תיק תד 2560/03) [פורסם בנבו], מפי סגנית הנשיא השופטת וישקין, נקבע כממצא עובדתי, כי התאונה אירעה בכביש מס' 444 עת שהנתבע פנה עם הרכב שמאלה במטרה להשלים פניית פרסה לכיוון הישוב הבדואי הסמוך. נקבע כי ביצוע הפנייה

שמאלה נעשה במקום בו מצוי קו הפרדה רצוף במרכז הכביש, במקום חשוך, ומבלי שנקט באמצעים להשלמת הפנייה בבטחה. כתוצאה מהפניה, חסם הנתבע את נתיב ההתקדמות של התובע, דבר שהביא להתנגשות האופנוע ברכב. עוד נקבע כי לא נמצאה כל רשלנות תורמת בנהיגת התובע, שכן האירוע לא התרחש בצומת ולכן לא היה מחובתו לצפות פנייה של הנתבע (להלן-פסק הדין בהליך הפלילי). כעולה מדברי התובע בתצהיר עדותו הראשית, ערעור הנתבע על הכרעת הדין נדחה.

4. בהחלטה בקדם המשפט ביום 26.12.05 נקבע כי ממצאיו של פסק הדין בהליך הפלילי יהיו קבילים גם בהליך זה, כראיה לכאורה לאחריות הנתבעים לאירוע התאונה (ר' סעיף 42א' לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971).

5. הנתבעת שלחה הודעת ג' למדינת ישראל, מחלקת עבודות ציבוריות. בהחלטת מיום 22.3.06 (בבש"א 16767/05) [פורסם בנבו], קיבלתי בקשת התובעים למחיקת הודעת צד ג' על הסף. הנתבעת ערערה על ההחלטה לבית המשפט העליון והערעור נדחה. פסק דין זה יעסוק, איפוא, בבירור והכרעה במחלוקות בין התובעים לנתבעים בלבד.

6. אין מחלוקת כי התובע נהג באופנוע ללא כיסוי ביטוחי כנדרש בפקודת ביטוח רכב מנועי. הצדדים חלוקים בשאלת קיומה של עילת תביעה מכוח פקודת הנזיקין, בשאלה האם יש מקום לייחס לתובע רשלנות תורמת לאירוע התאונה וכן גבי גובה הנזק.

טענת הנתבעת להעדר עילת תביעה

7. בא כוח הנתבעת טען בסיכומים כי מחמת עקרון "ייחוד העילה" הקבוע בסעיף 8 לחוק הפל"ד, מנועים התובעים מלתבוע את הנתבעים מכוח פקודת הנזיקין ועל כן דין התביעה להידחות; לשיטת בא כוח הנתבעת, בנסיבות העניין, התאונה עונה על הגדרות "תאונת דרכים" לפי חוק הפל"ד ולכן, לכאורה, קיימת לתובע עילת תביעה על פי החוק, אולם, בהעדר ביטוח חובה תקף בזמן התאונה לשימוש באופנוע, נשללה זכאותו, מבחינה דיונית, לתבוע את נזקיו מכוח החוק (סעיף 57) לחוק הפל"ד) ולאור הוראת סעיף 8(ג) לאותו חוק, אין הוא זכאי לתבוע את הנתבעים או מי מהם מכוח פקודת הנזיקין.

בתשובתם לסיכומי הנתבעת טוענים התובעים כי אין עקרון ייחוד העילה הקבוע בסעיף 8 לחוק הפל"ד או הוראת דין אחרת המונעת מהתובעים זכות תביעה מכוח

פקודת הנזיקין כלפי הנתבעים וכי הפרשנות המוצעת על ידי האחרונים מנוגדת ללשון חוק הפלת"ד ולמטרת חקיקת סעיף 8(ג) לאותו חוק.

8. בטרם אדון בטענה זו לגופה, אציין כי יש טעם בתרעומת שפורטה ע"י ב"כ התובעים גבי המועד להעלאתה בשלב הסיכומים וכי אם נטענה ברצינות ראוי היה לבררה כטענת סף. אמנם נכון כי בא כוח הנתבעת העלה טענה משפטית זו בכתב ההגנה אולם בחר לנהל את התיק לגופו בהתעלם ממנה. משהועלתה הטענה אני חייבת לדון בה, אולם הדבר ימצא ביטוי בהוצאות המשפט.

עקרון ייחוד העילה אינו שולל את זכותם של התובעים לתבוע את הנתבעים בגין נזיקיהם מהתאונה על פי דיני הנזיקין הרגילים ;

9. חוק הפלת"ד (בסעיף 57) שולל מנהג חסר ביטוח תקף לשימוש ברכב בו נהג בעת תאונת דרכים (העונה על הגדרות המונח "תאונת דרכים" בחוק הפלת"ד), את זכותו לתבוע את נזקיו מאותה תאונה על פי חוק הפלת"ד. חוק הפלת"ד מקנה לנהג שאירעה לו תאונה בעת שנהג ברכב שבבעלותו (או עשה בו שימוש העונה על הגדרת "שימוש" בסעיף ההגדרות בחוק הפלת"ד) זכות לתבוע פיצוי על נזקיו מאותה תאונה כלפי המבטח של רכבו, באם ביטח את השימוש בו בפוליסת ביטוח חובה תקף בעת אותה תאונה. משאותו נהג לא ביטח את השימוש ברכבו בפוליסה כזו, נשללת זכאותו לתבוע את נזקיו מהתאונה מכוח החוק (סעיף 57 לחוק הפלת"ד). בענייננו, בהעדר פוליסת ביטוח חובה תקפה ביום התאונה ובהעדר הוראה אחרת בחוק הפלת"ד המחריגה את התובע מתחולת סעיף 57(5) או הוראה המקנה לו זכות תביעה נגד קרנית, אין לתובעים עילת תביעת על פי חוק הפלת"ד. במילים אחרות, אין לתובעים ממי לתבוע פיצויים בגין נזיקיהם מהתאונה על פי חוק הפלת"ד. משמע, התובעים אינם יכולים "ליהנות" מההסדר המיוחד שנקבע בחוק זה.

העדר זכאות לתבוע לפי חוק הפלת"ד אינו שולל את זכותם של התובעים לתבוע את נהג הרכב האחר המעורב בתאונה מכוח פקודת הנזיקין ; אם התובע היה מבטח את השימוש באופןו בפוליסת ביטוח חובה תקפה ביום התאונה, הוא היה נהנה ממנגנון התביעה "המהיר" בחוק הפלת"ד, דהיינו תביעת המבטח את השימוש ברכב ללא צורך בהוכחת אשם, ועל פי סעיף 8(א) לאותו חוק-עקרון ייחוד העילה- נשללת זכותו לתבוע צדדים נוספים בעילות נזיקיות על פי דיני הנזיקין הכלליים. סעיף 8(ג) לחוק הפלת"ד, מהווה חריג להסדר האמור ; נקבעה בו זכותם לתבוע במסגרת דיני הנזיקין הכלליים של אלה שאין להם זכות תביעה על פי חוק הפלת"ד- כגון נהגים חסרי ביטוח (סעיף 57 לחוק הפלת"ד) או נפגעים בתאונת דרכים שזכותם לתבוע מכוח חוק הפלת"ד

נשללה לפי שאר החלופות בסעיף 7. הפרשנות המוצעת על ידי בא כוח הנתבעת שלפיה הוראת סעיף 8 לחוק הפלת"ד נועדה גם לשלול תביעתם של "משוללי הזכאות" (לפי סעיף 7 לחוק הפלת"ד) על פי פקודת הנזיקין, אינה עולה בקנה אחד עם לשון חוק הפלת"ד ופסיקת בית המשפט העליון.

בפסיקת בית המשפט העליון כבר הובעה הדעה הרואה באותם משוללי זכאות על פי סעיף 7 לחוק הפלת"ד כמשוללי "עילת תביעה" על פי החוק ולפי סעיף 8(ג) לא נפגעת זכותם לתבוע פיצוי מכוח פקודת הנזיקין. כך בפסק דינו של בית המשפט העליון בע"א 5773/95 נבולסי ואח' נ' אבומנה ואח', פ"ד נג(5) 542, בתארו את התשתית הנורמטיבית להכרעה בשאלת תחולת סעיף 7(2) לחוק הפלת"ד על המקרה שנדון בפניו.

השקפה זו הובעה קודם לכן בפסק דינו של בית המשפט העליון בד"נ 30/83 כהנקא נ' "סהר" חברה לביטוח בע"מ, פד"י ל"ח (4) 543 ;

ביטוי נוסף להשקפה האמורה ניתן למצוא בדברי ההסבר להצעת חוק הפלת"ד משנת 1973 (ה"ח 1097, תשל"ג, בעמ' 408) ; שם נאמר גבי סעיף 6 להצעת החוק (סעיף ייחוד העילה במקור): "..."**נפגעים שאין להם עילת תביעה על פי חוק זה, כגון אלה המפורטים בסעיף 5 (סעיף 7 לחוק הפלת"ד היום, לפני תיקון מס' 7 משנת תשמ"ט-1989 אשר בו הוספה הוראת ס"ק 5- סעיף 7(5)- הערה שלי- ב.ג.), יהיו רשאים לתבוע פיצוי על נזקיהם על פי פקודת הנזיקין ויידרשו להוכיח אשם...**"

ב"כ הנתבעת מפנה בסיכומיו לדבריו של כב' השופט ריבלין בע"א 1393/06 אלטאוויל נ' נחמיאס ואח' וערעור שכנגד(טרם פורסם, ניתן ביום 10.03.08) ומבקש לראות בהם כ"רמיזות" להכרעה אפשרית עתידית השוללת זכותם של משוללי הזכאות לפי סעיף 7 לחוק הפלת"ד להגיש תביעה לפי פקודת הנזיקין. ואולם, מהקשר הדברים עולה כי אמרתו זו של השופט ריבלין התייחסה לטענה בדבר הגבלת הפיצוי שיש לפסוק למי שנשללה זכותו לתבוע על פי חוק הפלת"ד, והגיש את תביעתו במסגרת דיני הנזיקין הרגילים, לסייגים בדבר גובה הפיצוי בחוק הפלת"ד ולא התייחסה לזכות התביעה העקרונית לפי פקודת הנזיקין.

האחריות

10. לטענת הנתבעת רשלנותו התורמת של התובע מגיעה ל-40% לפחות. בהליך הפלילי התייחס בית המשפט לשאלת רשלנותו התורמת של התובע וקבע כי אין רשלנות תורמת בנהיגת התובע, שכן האירוע לא התרחש בצומת ולכן לא היה מחובתו לצפות פנייה שמאלה של הנתבע. החלטת בית המשפט בהליך הפלילי לעניין אשמו התורם של התובע אינה מהווה "ממצא ומסקנה" בכל הנוגע להרשעת הנתבע, במובן

סעיף 42א' לפקודת הראיות וטענת הנתבעת לאשם תורם אינה מצריכה עמידה בתנאים המנויים בסעיף 42ג' לפקודת הראיות; שאלת אשמו התורם של התובע (הנפגע) אינה רלוונטית להרשעת הנאשם (הנתבע) בהליך הפלילי ומקומה להיבחן בתביעה המתבררת לפי דיני הנזיקין בהליך האזרחי. מכאן, הנתבעת זכאית לטעון ולהוכיח קיומה של רשלנות תורמת מצד התובע לאירוע התאונה, ולא נדרשת לעמוד בנטל ראיה מיוחד ואין בכך סתירה לפסק הדין המרשיע בהליך הפלילי (ר': ע"א 895/80 עיריית נתניה ואח' נ' אל מלק ואח', פ"ד ל"ז(2) עמ' 119).

11. כאמור, בפסק הדין בהליך הפלילי נקבע כממצא עובדתי, כי התאונה אירעה בכביש מס' 444 עת שהנתבע פנה עם הרכב שמאלה במקום בו מצוי קו הפרדה רצוף במרכז הכביש, במקום חשוך, ומבלי שנקט באמצעים להשלמת הפנייה בבטחה. כתוצאה מהפניה, חסם הנתבע את נתיב ההתקדמות של התובע, דבר שהביא להתנגשות האופנוע ברכב. לטענת הנתבעת מאחר והתאונה אירעה בלילה בכביש חשוך, התובע ידע כי הכביש מסוכן וכי הצבעים המסומנים עליו אינם ברורים, היה עליו להתאים את נסיעתו לנסיבות אלה ולהאט את מהירות נסיעתו בכביש אף טרם הבחין ברכב הנתבע. לשיטת הנתבעת, נהיגה במהירות של 70 קמ"ש, כפי שעולה מחקירתו הנגדית של התובע בבית המשפט (**שורות 9 בעמ' 9 לפרוט' הישיבה מיום 31.3.08**), היתה בנסיבות נהיגה במהירות מופרזת, אף אם מהירות זו היתה "בקצב רגיל". עוד טוענת הנתבעת כי התובע הבחין ברכבו של הנתבע מצוי בשול הכביש מצד ימין, ממרחק של כ- 150-200 מטר כפי שהעיד בחקירתו הנגדית (**שורה 19 בעמ' 6 לפרוט' הישיבה מיום 31.3.08**) ועל אף זאת לא מצא לנכון להאט את מהירות נסיעתו והמשיך בנסיעה שלו כרגיל, כפי שגם אישר בחקירתו הנגדית (**ש' 23-24 בעמ' 62 לפרוט'**). הנתבעת מוסיפה וטוענת כי התובע לא שם ליבו לדרך וכלל לא הבחין כי רכב הנתבע עולה משולי הדרך לתוך נתיב נסיעתו.

12. שוכנעתי שהתאונה נגרמה בשל אשמו של הנתבע בלבד. אין ממש בטענות גבי אי הדיוקים בין גרסתו של התובע בבית המשפט לבין גרסתו במשטרה (**מוצג נ/3**). האמור בתשובותיו לשאלון שנשלח אליו על ידי הנתבעת (**מוצג נ/2**) אינו עומד בסתירה לגרסתו ולא פוגע באמינותו. התובע שהבחין ברכב הנתבע מצוי בשולי הכביש ואורות הבלמים דלוקים, ממרחק של כ- 150-200 מטר, המשיך לנהוג במהירות סבירה בהתחשב בתנאי הכביש ולא היה חייב לצפות סטיית רכבו של הנתבע שמאלה לצורך השלמת פניית פרסה מעבר לקו ההפרדה הרצוף. וכלשונו: **"כשראיתי אותו פונה שמאלה הוא כבר נכנס בי" (עמ' 10 לפרוט' מ-31.3.08).**

13. ממקום התאונה הובהל התובע לבית החולים מאיר בכפר סבא. בקבלתו אובחנו אצלו פצע פתוח גדול בחלק פרוקסימלי אנטריורי של שוק ימין, שברים פתוחים בשוק ימין, שבר מסוג "Open book" באגן, שבר במפרק הירך השמאלי ושבר בעמוד השדרה בסקרום. עוד ביום קבלתו, נותח התובע בהרדמה מלאה לשחזור פתוח וקיבוע פנימי של השברים בשוק ימין ע"י מוט תוך לשדי עם נעילה צולבת בתוספת פלטה וברגים לאיזור הפלטו הטיביאלי. לאחר הניתוח הושם בסד גבס. הפצע בשוק ימין עבר הטריה והושאר פתוח לצורך החלטה בדבר המשך הטיפול. כעבור מספר ימים, הועבר התובע לבית החולים הדסה עין כרם בירושלים, שם, במחלקה האורטופדית בשיתוף עם צוות מהמחלקה לכירורגיה פלסטית, בוצע בהרדמה כללית ואפידורלית, קיבוע של האגן על ידי שתי פלטות בראמוס פוביס ובורג לסקרום בעזרת מערכת ניווט. בנוסף, עבר כיסוי של חסר עור בשוק ימין על ידי מיתלה של גסטרוקנמיס. בהמשך, בשל כשל חלקי של המתלה, התובע אושפז במחלקת פלסטיקה בבית החולים הדסה עין כרם למשך כשבועיים ושם עבר הטריית הפצע והוחל בטיפול ב-vacuum. בכל התקופה האמורה, התובע הונחה שלא לדרוך על רגל ימין.

בשל אי חיבור השברים במרכז השוק, בוצעו, ביום 4.1.04, בהרדמה כללית, דינמיזציה והזרקת מח עצם לאיזור אי החיבור. לאחר מכן הוחלט על התחלת דריכה על רגל ימין והתובע החל להתהלך בעזרת הליכון. הפצע הפתוח בקדמת שוק ימין המשיך להפריש, בוצעה לתובע החלפה של הקיבוע הפנימי במקבע חיצוני ועבר טיפולים וניתוחים חוזרים לניקוי והטריית הפצע, כולל טיפול תרופתי בזיהום שהתפתח במקום והשתלת עור.

בעקבות הופעת זיהום בדמו של התובע הוחלט על הפסקת טיפול להצלת רגלו בשל סיכון חיים מתמשך וביום 1.3.04 התובע נאלץ לעבור ניתוח קטיעה של הגפה הימנית התחתונה מעל לברכו, במחלקה האורטופדית בבית החולים הדסה עין כרם.

לאחר ניתוח הקטיעה, החל התובע תהליך שיקומי, מצבו התייצב והשתפר. בתיעוד הרפואי דווח כי בשל רושם של מצב P.T.S.D עם מרכיב דיכאוני שהתפתחו במהלך האשפוז, הוחל בטיפול ב-EFFEXOR ולאחר הקטיעה הוסף גם טיפול ב-ELATROL.

כמספר ימים לאחר ניתוח הקטיעה, שוחרר התובע לביתו עם הנחיות למשככי כאבים לפי הצורך, ביקורת ומעקב, כולל המשך תהליך שיקום אורטופדי במרכז הרפואי שיבא בתל השומר, חבישת הגדם כהכנה לתותבת וביקורת במרפאה פסיכיאטרית.

בהמשך עבר התובע תהליך שיקום אורטופדי בבית החולים שיבא בתל השומר ושם היה מאושפז עד ליום 7.6.04. לתובע הותאמה גפה תותבת איתה למד להלך וכן עבר טיפול פיזיותראפי. בנוסף לתהליך השיקומי לאחר קטיעת הגפה, התובע החל בקבלת טיפול ויעוץ נפשי בשל קשיי התמודדות עם המצב הפיזי אליו נקלע עם קטיעת הגפה. התיעוד הרפואי הרלוונטי צורף לכתב התביעה.

חוות דעת רפואיות

14. להערכת נכותו של התובע ומצבו הרפואי בעקבות התאונה, לרבות סוג התותבת לה זקוק התובע בעקבות קטיעת הגפה הימנית התחתונה, הוגשו חוות הדעת הרפואיות הבאות:

התובעים הגישו את חוות דעתו של פרופ' יעקב נרובאי- מנתח אורטופד- מנהל היחידה לעיוותי עמוד השדרה בבית החולים תל השומר, כמומחה מטעם בתחום האורטופדי; חוות דעתו של פרופ' עמיחי לוי –פסיכיאטר- מנהל המחלקה הסגורה במרכז לבריאות הנפש "שלוותה" בהוד השרון, כמומחה מטעם בתחום הנפשי; חוות דעת של פרופ' אלי איסקוב- מומחה לרפואה פיזיקלית ושיקום- מנהל מחלקה לשיקום אורטופדי בבית החולים לוינשטיין ברעננה וחוות דעת משלימה.

הנתבעת הגישה את חוות דעתו של פרופ' חיים שטיין-מנתח אורטופדי- לשעבר מנהל המחלקה לכירורגיה אורטופדית א' בבית החולים רמב"ם בחיפה, כמומחה מטעמה בתחום האורטופדי וכן בקשר לתותבת לה זקוק התובע ושתי תוספות לחוות הדעת המקורית בקשר לנושא התותבת; חוות דעתו של ד"ר אבי פלד-מומחה לפסיכיאטריה- מנהל המחלקה הפסיכיאטרית לשיקום במרכז לבריאות הנפש שער מנשה, כמומחה מטעמה בתחום הנפשי.

הנכות בתחום האורטופדי

15. פרופ' נרובאי בדק את התובע ביום 8.7.04. בחוות דעתו מיום 11.7.04 כתב כי התובע מתהלך עם צליעה, עם תותבת בגפה תחתונה ימנית ומקל ביד שמאל. התובע התלונן בפניו על אובדן הגפה הימנית התחתונה, כאבים באגן ובגב, קושי בהליכה, קושי בישיבה ממושכת וכאבים בגדם. בבדיקותיו מצא פרופ' נרובאי, מצב לאחר קטיעה מעל הברך של הגפה התחתונה הימנית עם צלקות בגדם: צלקת ניתוחית וצלקות נוספות כתוצאה משפשוף עור באיזור אמצעי וחיצוני עם רגישות קלה. בנוסף לכך, צלקת באורך של כ-18 ס"מ רוחבית באיזור תחתון של הבטן מעל עצם הפוביס, צלקת באורך 3 ס"מ בצד חיצוני של הבטן השמאלית וצלקות לאחר לקיחת שתל עור באיזור קדמי של ירך שמאלית. כמו כן, פרופ' נרובאי דיווח על הגבלה בתנועות בפרק הירך השמאלי והגבלה קלה בתנועות עמוד שדרה מותני. בצילומי האגן שבוצעו

באפריל 2004, ניתן לראות, לדברי פרופ' נרובאי, שנשארה לתובע סימפיוזיולזה עם פתיחה קלה וקיבוע פנימי, שבר בשפה הקדמית של אצטובולום ללא חיבור עם חלקיק גרמי גדול ושבר של הסקרום עם איחוי של מפרק סקרואיליק.

פרופ' נרובאי העריך את נכותו הרפואית של התובע כתוצאה מהתאונה בשיעור משוקלל של 79.8% כדלקמן: נכות בשיעור 65% עבור הקטיעה של הגפה התחתונה הימנית לפי סעיף 47(6)(ג) לתוספת לתקנות הביטוח הלאומי (קביעת דרגת נכות לנפגעי עבודה), תשי"ט 1956– (להלן-"**המבחנים**"); נכות בשיעור 20% עבור הפגיעה באגן כולל השבר של הסקרום עם איחוי של מפרק סקרואיליק, הגבלה בתנועות עמוד השדרה והסימפיוזיולזיס לפי סעיף 46(3) (מותאם) למבחנים; נכות בשיעור 20% עבור השבר של אצטובולום לפי סעיף 35(1)(ג) למבחנים; נכות בשיעור 10% עבור הצלקות לפי סעיף 75(1)(ב) למבחנים.

פרופ' נרובאי הוסיף כי לאור העובדה שהתובע נפגע בצורה קשה מאוד, אינו מסוגל לחזור לעבודתו או לעבודה הדורשת עבודה פיזית אפילו קלה ולא מסוגל ללכת או לשבת זמן ממושך, יש הצדקה מלאה להפעיל את תקנה 15 לתקנות הביטוח הלאומי (קביעת דרגת נכות לנפגעי עבודה), התשי"ט 1956–, במלואה. לאור האמור, פרופ' נרובאי העריך את נכותו של התובע מהתאונה בשיעור 100% לצמיתות.

פרופ' נרובאי הוסיף וציין בסוף חוות דעתו כי כתוצאה מהנזק בפרק הירך השמאלי יחולו שינויים ניווניים בפרק הירך שללא ספק יתקדמו בצורה מהירה לאור העובדה שהגפה התחתונה השמאלית נושאת משקל יתר עקב קטיעת הגפה הימנית התחתונה, וקרוב לוודאי כי בעקבות זאת התובע יצטרך בעתיד לעבור ניתוח להחלפת פרק הירך השמאלי.

16. פרופ' שטיין בדק את התובע ביום 6.12.05 ונתן את חוות דעתו הראשונה מיום 12.12.05. בפרק "ממצאי הבדיקה" בחוות הדעת הראשונה, כתב פרופ' שטיין, בין היתר, כי רקמות הגדם נמצאו עם ריפוי שלם, ללא בצקת או רגישות בקצה הגדם. תוצאות רנטגן מיום 25.9.03 הדגימו מצב לאחר שבר מרוסק בגוף הטיביה הימנית, מקובע במוט תוך לשדי עם נעילה צולבת בשליש העליון של הטיביה ושבר תוך מפרקי של הפלטי הטיביאלי הטרלי מקובע בפלטה עם ברגים. אשר לאגן, הוסיף פרופ' שטיין, תוצאות הצילום הדגימו שבר מסוג "ספר פתוח" משוחזר עם שתי פלטות וברגים המקבעות את הסימפיוזיס ובורג דחיסה המקבע את הקצה העליון של עצם האילאום השאמלית לסקרום. אשר למחבט השמאלי, כתב, שבר בלי תזוזה בשפה הקדמית ואין שינוי במבנה האנטומי של האיזור נושא המשקל.

פרופ' שטיין העריך את נכותו הרפואית של התובע כתוצאה מהתאונה בשיעור משוקלל של 66.75% כדלקמן:

נכות בשיעור 65% בגין מצב לאחר קטיעת הגפה הימנית התחתונה לפי סעיף 47(6)ג' למבחנים; נכות בשיעור 5% בגין המגבלה שנותרה בעקבות הפגיעה באגן לפי סעיף 46(3) (מותאם) למבחנים.

לדעת פרופ' שטיין, לא נותרה לתובע נכות כלשהי בגין השבר במחבט מפרק הירך השמאלי שכן השבר לא הותיר מגבלה אצל התובע.

17. שני המומחים בתחום האורתופדי מסכימים כי לתובע נותרה נכות בשיעור 65% בגין מצב לאחר קטיעת הגפה הימנית התחתונה מעל לברך. המחלוקת מתמקדת בשיעור הנכות שקבע פרופ' נרובאי בגין הפגיעה באגן, הגבלה בתנועות עמוד השדרה והפגיעה בפרק הירך השמאלי.

18. חוות דעתו של פרופ' נרובאי נסמכה על הבדיקה שערך לתובע כארבעה חודשים בלבד לאחר כריתת הגפה הימנית התחתונה וכחודש בלבד לאחר ששוחרר מבית החולים שיבא שם עבר תהליך שיקום, הותאמה לו התותבת הראשונה והומלץ לו המשך טיפולי פיזיותרפיה והידרותפיה. בעת הבדיקה בידי פרופ' נרובאי, סביר להניח כי התובע עדיין לא הסתגל לתותבת הראשונה שהותאמה לו ולכן התהלך בעזרת מקל והשברים בפרק הירך השמאלי ובאגן טרם הספיקו להירפא. כך שבשלב שבו נבדק התובע על ידי פרופ' נרובאי, טרם התגבשה הפגיעה האורתופדית הסופית שנותרה אצל התובע בירך ובאגן וההגבלה בתנועה. חשוב לציין כי התובע נבדק באפריל 2006 (כשנה ועשרה חודשים לאחר הבדיקה על ידי פרופ' נרובאי) על ידי פרופ' איסקוב, המומחה השיקומי מטעמו, ונמצא כי מעבר לכך שהתובע מתהלך בצליעה על רגל ימין, על בסיס רחב, ללא עזרת מקל וסובל מקשיים קלים בישיבה ובמעברים מישיבה לעמידה, תנועות מפרקי הירכיים סימטריות. תמונה עדכנית זו מעידה על שיפור חלקי לפחות בהגבלה שמצא פרופ' נרובאי בתנועות בפרק הירך השמאלי ובהגבלה הקלה בתנועות עמוד שדרה מותני.

19. פרופ' שטיין בדק את התובע בדצמבר 2005 וממצאיו עדכניים יותר מאלה של פרופ' נרובאי. פרופ' שטיין בדק, בין היתר, את היקפי התנועה במיפרקי הירכיים ולא מצא הפרש בהיקפי התנועה שמצדיק קביעת נכות כלשהי בגין הפגיעה בפרק הירך השמאלי. פרופ' שטיין העריך את נכותו הצמיתה של התובע בגין המגבלה שנותרה באגן בשיעור 5% לפי סעיף 46(3) (מותאם) למבחנים וקבע כי לא נותרה לתובע נכות כלשהי בגין השבר במחבט מפרק הירך השמאלי שכן השבר לא הותיר, לדבריו, מגבלה אצל התובע. פרופ' שטיין נחקר בחקירה נגדית על חוות דעתו ולא נשאל על קביעותיו

אלה. בחוות דעתו השלישית מיום 5.5.08, שבה התייחס פרופ' שטיין בעיקר לחוות דעתו של פרופ' איסקוב בנושא התותבת לה זקוק התובע (נושא שאקדיש לו פרק נפרד בהמשך), נרשם כי בבדיקת התובע ביום 19.3.08 מצא כי הסיבוב החיצוני במפרק ירך ימין הוא 40° ומשמאל 15° וכי הפרש זה מתאים לתוצאה של השבר אשר נגרם לתובע במחבט השמאלי. בהמשך- בפרק "סיכום ומסקנות"- הוסיף פרופ' שטיין כי התובע "מוגבל ביכולת הניידות גם בגלל המגבלות במפרק הירך השמאלי". תיאור זה, אינו מתיישב עם קביעתו של פרופ' שטיין בחוות דעתו הראשונה, כי לא נותרה לתובע מגבלה כלשהי בגין השבר במפרק הירך השמאלי.

20. אקבע כי השיעור המשוקלל של נכותו הרפואית האורטופדית הצמיתה של התובע הינו 75%. נכות זו מורכבת מקטיעת הגפה הימנית התחתונה ומהפגיעה באגן ובמפרק הירך השמאלי ומהצלקות שונות בגופו ובאפשרות כי התובע יזדקק בעתיד לניתוח להחלפת פרק הירך השמאלי.

הנכות בתחום הנפשי

21. פרופ' לוי, המומחה בתחום הנפשי מטעם התובע, בדק את התובע ביום 13.7.04 ונתן חוות דעת מיום 19.7.04. בהסתמכו על התיעוד הרפואי שהוצג בפניו, על נתונים אודות עברו של התובע ועל מה שמסרה לו התובעת, פרופ' לוי כתב בחוות דעתו כי כבר זמן מה לאחר אירוע התאונה אותרה פגיעה נפשית אצל התובע ואובחנה על ידי המומחים והרופאים שבדקו אותו כהפרעה פוסט טראומטית. פרופ' לוי ציין כי על פי הנתונים שבידו, הוא מסכים לכך כי התאונה ותוצאותיה היוו עבור התובע אירוע טראומטי, אך, לדבריו, מדובר בנוסף גם בהפרעת הסתגלות לתוצאות הרב רובדיות של האירוע; פרופ' לוי הבהיר כי התובע סובל מקשיי הסתגלות לתוצאות ה"אינסטרומנטליות" של הארוע-קטיעת הגפה, הצליעה, אובדן שיווי משקל והנפילות. כמו כן, פרופ' לוי דיווח על קשיי הסתגלות לתוצאות האירוע בתחום המקצועי, הכלכלי, החברתי, המשפחתי ולתוצאות משמעותיות נוספות של האירוע, כגון הכאבים הקשים.

בכל מקרה, הוסיף פרופ' לוי, בין אם ההפרעה הנפשית/ההתנהגותית הניכרת ביותר- כתיאורו- שממנה סובל התובע, תכונה ב"הפרעת הסתגלות", ב"הפרעה פוסט טראומטית" או ב"הפרעת הסתגלות עם מאפיינים פוסט טראומטיים", מדובר לדעתו בקשר סיבתי מסוג "גרימה" בין התאונה על תוצאותיה והשלכותיה על התובע להפרעה.

פרופ' לוי מעריך כי בגין ההפרעה הנפשית האמורה, נותרה לתובע נכות צמיחה בתחום הנפשי בשיעור 30% לפי סעיף 34(ד) למבחנים (מותאם).

לעניין צמיחת הנכות, כתב פרופ' לוי כי מדובר בנכות נפשית שבנוסף להיותה ניכרת ביותר, הנה אף מתמשכת-קרוב לשנה- ללא החלמה ספונטנית, ללא רימיסיה של ממש באף שלב והטיפול התרופתי והנפשי שקיבל התובע לא תרם להפחתתה או להחלמה ממנה. בחלק משמעותי מההפרעה, מדובר לדבריו בתגובה נפשית לתוצאות גופניות קשות שאינן צפויות לחלוף (הקטיעה והכאבים) ואין סיכוי של ממש להחלמה.

ד"ר פלד, המומחה בתחום הנפשי מטעם הנתבעת, בדק את התובע ביום 21.11.05 ונתן חוות דעת מיום 23.11.05. ד"ר פלד מפנה בחוות דעתו למסמכים המתעדים את הטיפולים הנפשיים אותם עבר התובע לאחר הקטיעה של הגפה ובהם דווח על שיפור במצבו הנפשי של התובע בעקבות הטיפולים. כך למשל, ד"ר פלד הפנה לתיעוד מבית החולים תל השומר, מיוני 2004, בו נכתב כי טיפולים פסיכיאטריים שקיבל התובע הועילו לו, יש לו כוחות נפשיים להתמודד עם המצב בו נמצא, שיתף פעולה במסגרת הטיפולים ובעל הופעה מסודרת ומוטיביציה רבה להתקדם. ד"ר פלד הסביר כי אכן הפגיעה הגופנית מהתאונה היוותה עבור התובע גורם דחק נפשי רציני. לדבריו, על פי המתואר בתיעוד הרפואי, התובע הגיב לפגיעה במתח ודיכאון ונראה כי פיתח תסמונת הסתגלות הצפויה במקרה מסוג זה-אובדן חלק מהגוף והיכולות הנלוות אליו. תסמונת זו, לדבריו, נמשכת בדרך כלל שנה עד להסתגלות למצב החדש. אשר למצבו של התובע ביום הבדיקה, ציין ד"ר פלד כי התובע חזר לתפקד מבחינה נפשית, עוזר בעבודות בבית ויחד עם כל התלונות הוא מקיים חיי משפחה. בהקשר זה הפנה ד"ר פלד למכתב מאת המרפאה בעיסוק, מיום 25.7.04, ובו נכתב כי התובע מתפקד כ"עקר בית" ומנהל את כל צרכי עבודות הבית כולל בישולים. ד"ר פלד ציין כי אין בפניו עדות להתפתחות "מחלת נפש" אצל התובע, ההרגלים שלו לא נפגעו, אין איבוד משקל, כל הגורמים המטפלים ציינו כי התובע נקי ומסודר בהופעתו, אין מחשבות שווא או מחשבות אובדניות. אי לכך, לדעת ד"ר פלד, לא התפתח אצל התובע מחלה נפשית "בעוצמה של נכות נפשית" או אובדן עבודה על רקע נפשי. מדובר איפוא לדבריו ב"הפרעת הסתגלות" שמעצם הגדרתה אינה צמיחה.

לדעת ד"ר פלד, בהתבסס על התיעוד שהוצג בפניו ועל ממצאי בדיקתו, התובע סבל במשך השנה הראשונה בלבד לאחר התאונה מ"תסמונת הסתגלות" (שלדבריו הנה הפרעה זמנית במהותה) המקנה לתובע נכות נפשית זמנית בשיעור 10% להערכתו, ובשלב בדיקת התובע על ידו אינו רואה עדות לנכות נפשית צמיחה. ד"ר פלד הוסיף כי במהלך אותה שנה, התובע, מבחינה נפשית, איבד את כושר עבודתו לחלוטין ובתומה חזר להיות כשיר לעבוד בהיקף משרה מלאה.

בהתייחסו לחוות דעתו של פרופ' לוי, ציין ד"ר פלד כי חוות דעת זו חסרה אבחנה מبدלת וכי האבחון הפסיכיאטרי אינו מבוסס על ממצאים אובייקטיביים לפגיעה נפשית ותפקודית, דרישה המודגשת במבחנים, אלא מבוסס רק על תלונות סובייקטיביות של הנבדק ואשתו ואף סותרות דיווחים מהגורמים שטיפלו בתובע.

בישיבת ההוכחות שהתקיימה ביום 26.6.08 התחיל בא כוח הנתבעת לחקור את פרופ' לוי בחקירה נגדית על חוות דעתו ובמהלכה הוברר כי אין טעם להמשיך בחקירת המומחים בתחום הנפשי, וזאת, בין היתר, לאור מידע עדכני אודות תפקודו של התובע לאחר בדיקתו בידי פרופ' לוי. מטעם זה, החלטתי להפסיק את חקירת פרופ' לוי והוריתי לצדדים על הגשת חוות הדעת בתחום הנפשי ללא חקירת עורכיהן, כאשר חקירתו של פרופ' לוי עד השלב שבו הופסקה, תירשם בפרוטוקול על כל המשתמע מכך (עמ' 118 לפרוט').

22. שוכנעתי כי לתובע נותרה נכות נפשית צמיתה. שיעורה יועמד על 20%. מחומר הראיות ומעדותו של התובע בבית המשפט, ניתן להיווכח כי למרות האבדן והתופעות הקשורות לכך, התובע עושה מאמצים כבירים להשתקם. עדיין מצוקותיו הנפשיות נראות לעין, והוא איש גדל גוף בוכה. פרופ' לוי בדק את התובע בסמוך לאחר התאונה, כארבעה חודשים בלבד לאחר קטיעת הגפה וכחודש בלבד לאחר ששוחרר ממסכת האשפוזים בעקבות התאונה. בשלב בדיקתו בידי פרופ' לוי, ניתן להניח כי מידת ההשפעה של הפגיעה בתאונה ותוצאותיה על מצבו הנפשי של התובע ועל תפקודו היתה גדולה יותר מהיום. מתעודת עובד ציבור מטעם מחלקת השיקום במוסד לביטוח לאומי (מוצג נ/4) עולה כי עבר אבחון תעסוקתי בפברואר 2006, נמצא מתאים ללימודים. בתעודה נרשם כי התובע למד במסגרת הליכי השיקום במל"ל קורס עיצוב ובניית אתרים וכי הוא עובד עצמאי עבור חברת תנובה כמנהל אתר אינטרנט ונותן גם יעוץ קולינרי לגולשים באתר. בסיכום האבחון התעסוקתי שנערך על ידי צוות הכולל פסיכולוג שיקומי, נרשם ב"סיכום הממצאים", בין היתר, כי התובע מתבטא היטב בע"פ, כישוריו החשבוניים גבוהים מן הממוצע, כישוריו הטכניים גבוהים מהנורמה, פועל תוך ארגון ותכנון של עבודתו, מגלה יכולת ריכוז והתמדה מצויינת ועובד בקצב מהיר. בפרק "סיכום והמלצות" נרשם, בין היתר, כי תמצית ממצאי האבחון מצביעה על אדם סימפטי ומעורר הערכה עם התמודדות אקטיבית ומציאותית, מתמודד היטב עם מטלות המחייבות שימוש באבסטרקציה וחשיבה אנליטית, מפגין הרגלי עבודה מאוד חיוביים. יחד עם זאת, נרשם כי יש אמנם סימנים להשפעות על המערכת הרגשית אך לרוב הוא מצליח להמשיך בהתמודדות בולטת וממוקדת סביב מטרתו. ממצאיו של

הצוות המאבחן והתרשמותי החיובית מעדותו של התובע בבית המשפט, מעידים על השיפור היחסי שחל בהסתגלותו של התובע למצבו בעקבות התאונה. אני מעריכה כי התובע סבל מנכות נפשית זמנית בשיעור 30% במשך השנתיים הראשונות לאחר התאונה וכי נותרה לו נכות נפשית צמיתה בשיעור 20%.

23. הנכות הרפואית הצמיתה שנותרה לתובע בעקבות התאונה הנה, לאחר שקלול ובמעוגל, בשיעור 80%.

התותבת המתאימה לצורכי התובע

24. שאלה השנויה במחלוקת קשה בין הצדדים היא סוג התותבת המתאימה לתובע בגינה יש לפסוק לו פיצוי.

בהיותו "נכה מעבודה" קיבל התובע מהמוסד לביטוח לאומי, באמצעות קופת חולים "מכבי" שירותי בריאות שבה הוא חבר (להלן- קופת החולים), תותבת שבה הוא עושה שימוש כיום. התותבת נרכשה עבור התובע בחודש יוני 2005, ובחודש יולי 2007 הוחלפה הברך המורכבת בתותבת לברך הידראולית מסוג R60 3 (מוצג נ/8). התובע מבקש לפסוק לו פיצוי בגין רכישה ושימוש שוטף ב-תותבת ממוחשבת מסוג C-LEG (להלן- התותבת הממוחשבת). המדובר בתותבת אותה מספקת המדינה לחלק מנכי משרד הביטחון. עלותה של התותבת הממוחשבת גבוהה בהרבה מעלותה של התותבת אותה קיבל התובע מהמוסד לביטוח לאומי באמצעות קופת החולים.

25. התובע פנה לקופת החולים בבקשה לספק לו תותבת ממוחשבת אך פנייתו סורבה. תשובת קופת החולים מיום 7.12.06 צרופה **בנספח כ'** לתצהיר עדותו הראשית של התובע.

26. התובע סומך בקשתו לפסיקת פיצוי בגין רכישה ושימוש שוטף בתותבת ממוחשבת על דבריו של פרופ' איסקוב, המומחה השיקומי מטעמו, אשר בדעה כי התובע זקוק לתותבת מסוג זה היות והיא המתאימה ביותר לסוג הקטיעה (מעל הברך) ולצרכיו של התובע, בהתחשב בגילו, עיסוקו, תנאי מגוריו וכו'. מנגד, הנתבעת מתנגדת לבקשת התובע לפסוק לו פיצוי בגין תותבת ממוחשבת כי אין מקום להשוות את התותבת לה זכאי התובע לזו שלה זכאים נכי משרד הביטחון וכי התותבת אותה מספק המוסד לביטוח לאומי לתובע מהווה "הפיצוי ההוגן" שלו זכאי התובע לפי דיני הנזיקין בהתאם לפסק דינו של בית המשפט העליון בע"א 357/80 נעים ו-2 אח' נ' ברדה ואח', פ"ד לו(3), 762 (להלן- "עניין ברדה"). הנתבעת טוענת עוד כי התובע לא הוכיח את יעילותה של התותבת הממוחשבת וכי יתרונותיה ביחס לתותבת אותה

קיבל מהמוסד לביטוח לאומי ובה עושה שימוש, בהתחשב בעלותה הגבוהה של התותבת הממוחשבת, היותה נסיונית, חסרונותיה ומגבלותיה, אינם מצדיקים פסיקת פיצוי בגין רכישתה והשימוש בה. הנתבעת מוסיפה וטוענת כי מכל מקום התאמתה של התותבת הממוחשבת למצבו של התובע-מבחינת יכולת ניידותו ותפקודו- לא הוכחה ואף נסתרה.

27. פרופ' איסקוב הסביר בחוות דעתו הראשונה, מאפריל 2006, ממה מורכבת התותבת הממוחשבת וכיצד היא פועלת, לרבות שליטתה על שלבי ה-swing וה-stance. לדבריו, שני יתרונות עיקריים לתותבת הממוחשבת והם: השליטה על יציבות הברך כפי שנדרש בכל שלב ושלב של ההליכה ושליטה על תנועות הברך המאפשרת הליכה חסכונית מבחינת צריכת האנרגיה. פרופ' איסקוב הוסיף עוד מספר יתרונות, בין היתר, מאפשרת ירידה נוחה במדרגות רגל אחרי רגל; מאפשרת הליכה נוחה על גבי משטח משופע, פעולה שהתובע אינו יכול לבצע עם התותבת בה משתמש; מאפשרת הליכה שבה סימטריה טובה למרכיבי הצעד; מספקת בטחון בעת נשיאת משקל על הרגל הקטועה וכאשר קיימת סכנת נפילה ברגע של אובדן שיווי משקל. לדעת פרופ' איסקוב, התובע עומד בכל הקריטריונים הנדרשים למשתמשים בתותבת הממוחשבת והוסיף כי במידה והתובע ישתמש בה, הליכתו תהיה בטוחה ואיכותית יותר, יצרוך פחות אנרגיה בהליכה והיא גם תאפשר לו עליה וירידה נוחות במדרגות.

פרופ' איסקוב הוסיף כי על אף יתרונותיה של התותבת האמורה, ומאחר והתובע קטוע רגל מעל הברך, בשונה מקטוע רגל מתחת הברך, גם תותבת ממוחשבת אינה מאפשרת עמידה והליכה למשך שעות רבות. כך הדגיש כי הליכה עם תותבת, ולו גם הנוחה ביותר, גורמת לצליעה ולחלוקת עומס לא סימטרית על מפרקי החוליות המותניות. פרופ' איסקוב בדעה כי לאורך זמן, מתפתחים שינויים ניווניים במפרקי החוליות, מצב הגורם לכאב מקומי ומסיבות אלה מומלץ כי קטוע רגל יימנע מעמידה והליכה מעבר לנדרש בחיי יום יום ומומלץ לבצע עבודה בישיבה.

28. הנתבעת סומכת את טענותיה בהקשר זה על חוות דעתו פרופ' שטיין שאינו מסכים לדברי פרופ' איסקוב בדבר היזקקות התובע לתותבת הממוחשבת דווקא; פרופ' שטיין כתב בחוות דעתו המשלימה כי הוא לא רואה הצדקה מקצועית ואף לא מזהה את הערך המוסף שאפשר להציע לתובע בהווה על ידי החלפת התותבת המכנית המתקדמת שבה משתמש התובע (פחות משנה נכון ליום עריכת חוות הדעת המשלימה) לתותבת הממוחשבת שהיא ניסיונית, תחזוקתה מסובכת ויקרה ואף החברה המייצרת אותה (OTTO-BOCK) כבר הספיקה להעמיד מוצר חדש ומשופר על פני המוצר הבסיסי, דבר שלדבריו לא היה קורה אם המוצר הבסיסי היה נושא

לשביעות רצון רבה מצד המפתחים והיצרנים. לדברי פרופ' שטיין, התותבת שהותאמה לתובע הינה תותבת מודרנית, מתקדמת, קלת המשקל ביותר מבין התותבות המצויות בשימוש והתובע מתפקד עימה בצורה משביעת רצון ואין כל הצדקה להפסיק את שיקומו של התובע על מנת ל"היכנס למעגל הקסמים של ניסוי עם תותבת ממוחשבת".

פרופ' שטיין הוסיף כי התובע סובל משינויים ניווניים במפרק הירך השמאלי המהווים מגבלה ביכולת התנועה של הגפה השמאלית ואף תותבת בגפה הימנית לא יכולה להתגבר על מגבלה זו. בהתחשב במגבלה זו, בנוסף לעובדה כי התובע כבד גוף, סבור פרופ' שטיין כי אין הצדקה אובייקטיבית להחליף את התותבת המתקדמת בה משתמש התובע בתותבת ממוחשבת. יתרה מכך, הוסיף, יכולת הניידות של התובע תשתפר עם שיפור התאמת ציר התותבת לציר הכובד המשפיע על מכניקת התנועה של הגוף על ידי טכנאי פרוטזות וכי התובע טרם מיצה עד תום את הפוטנציאל הגלום בתותבת איתה שוקם.

29. פרופ' איסקוב ופרופ' שטיין נחקרו בבית המשפט. פרופ' איסקוב עמד בחקירתו על דעתו בדבר היזקקות התובע לתותבת הממוחשבת והתאמתה למצבו.

מחוות דעתו של פרופ' איסקוב ועדותו בפניי שוכנעתי כי בתותבת הממוחשבת, על חסרונותיה, יש מענה טכנולוגי מתקדם והולם יותר את צרכי התובע, כקטוע גפה מעל הברך.

העובדה כי התותבת הממוחשבת מסופקת על ידי המדינה רק לנכי משרד הביטחון אין בה כדי להצדיק שלילת זכותו של התובע לקבל פיצוי בגין תותבת זו מקום בו הוכחה יעילותה ויתרונותיה ביחס לתותבת בה הוא עושה שימוש נכון להיום. פסק דינו של בית המשפט העליון בבג"צ 9863/06 קר"ן-עמותת קטועי רגלים לוחמים ואח' נ' מדינת ישראל- שר הבריאות ואח', מיום 28.7.08 (טרם פורסם) [פורסם בנבו] (להלן- עניין קר"ן-עמותת קטועי רגלים לוחמים), אליו מפנה בא כוח הנתבעת בסיכומיו, אינו מחייב במישור היחסים בין התובע והנתבעת ככל שהעניין מתייחס לפיצויים שעל הנתבעת לשלם לו בגין התאונה; באותו עניין בית המשפט העליון דן בעתירה שנסובה על ההבחנה בין רמתם ואיכותם של השירותים הניתנים לנכים קטועי גפיים זכאי משרד הביטחון וקטועי גפיים זכאי חוק ביטוח בריאות כפי שהוסדר בחקיקה הרלוונטית. נקודת המוצא היתה כי אביזרי השיקום הממומנים לזכאי משרד הביטחון מכוח החקיקה והנוהל הרלוונטיים להם הינם מסוג ומאיכות גבוהים יותר בהשוואה לאביזרי השיקום הממומנים לזכאי חוק ביטוח בריאות כי נכים דומים, שלא נפגעו בשירות המדינה, זכאים להענקת ביטחון סוציאלי בלבד. על רקע האמור, אושרה ההבחנה ונקבע שלא מדובר באפליה פסולה.

בית המשפט העליון בחן השיקול הכלכלי העומד בבסיס רמת והיקף השירותים הרפואיים הניתנים על פי חוק ביטוח בריאות המבוסס על עקרונות של ביטוח סוציאלי.

30. השאלה האם פיצוי מסויים מהווה "פיצוי הוגן והולם" הנה שאלה הנתונה בסופו של דבר לשיקול דעתו של בית המשפט (פסקה 6 לפסק דינו של השופט שמגר בעניין ברדה) וכפי שמשמע מדבריו של השופט שמגר באותו הקשר, רמת השירותים הרפואיים הציבוריים מהווים אך שיקול שבית המשפט רשאי להביאו בחשבון בבחינת הפיצוי ההוגן המגיע לניזוק:

"גם בדונו בפיצויים לפי דיני הנזיקין מסור בידי בית המשפט מירווח של שיקול-דעת, וכפי שצינתי, רשאי בית המשפט להביא בחשבון, מה האמצעים הסבירים והמקובלים, אותם מעמידה החברה בה אני חיים לרשות אחרים שפגיעתם זהה". (עניין ברדה, בעמ' 810-809).

יתרה מכך, עיון בפסיקה המאוחרת לפסק הדין בעניין ברדה מלמד כי בתי המשפט בחרו לאמץ את גישתו של כב' השופט א' ברק באותו עניין, לפיה בפסיקת פיצויי הניזוק יש לבחור בחלופה שיש בה כדי להשיב את המצב לקדמותו בצורה הטובה ביותר ולא רק הסבירה- כגישת השופט שמגר שם- המוענקת לניזוקים שפגיעתם דומה על ידי שירותי הרפואה הציבורית. כך למשל, כב' השופט (בדימוס) ת' אור בע"א 2934/93 יחזקאל סורוקה נ' אברהם הבאבו ואח', פ"ד נ(1), 675 (להלן-עניין סורוקה) התייחס לגישתו של השופט ברק בעניין ברדה ואמר:

"נטייתי היא לראות בגישה זו תשובה הולמת לקביעת גובה הפיצוי. דומה, שגישה זו היא המיישמת, בצורה הטובה ביותר, את עיקרון השבת המצב לקדמותו ואת העיקרון של בחינת שיעור הנזק בצורה אינדיבידואלית לניזוק אשר בפני בית המשפט. קביעת הפיצוי על פי רמת הטיפול והשיקום המקובלת על פי חוקים סוציאליים שונים עלולה להחטיא את מטרת קביעת הפיצוי בנזיקין". (עניין סורוקה, בעמ' 692-691).

31. הנתבעת אינה חולקת על כך כי התותבת הממוחשבת, כפי שתיאר פרופ' איסקוב, מאפשרת לתובע לעלות ולרדת במדרגות רגל אחרי רגל (במקום מדרגה מדרגה) והליכה בשיפועים גדולים יותר מאלו אותם מאפשרת הברך ההידראולית בה עושה התובע שימוש כיום. שני יתרונות אלה הנם משמעותיים. גם אם היצרנית של התותבת הממוחשבת, כפי שציין בא כוח הנתבעת, ממליצה בדף האינפורמציה שמחלקת לרוכשי התותבת לאחוז תמיד במעקה בעת עליה וירידה במדרגות, אין בכך להפחית מהתועלת שתצמח לתובע מהשימוש באותה תותבת (וכתוצאה מכך האפשרות לעלות ולרדת במדרגות רגל אחרי רגל) ביחס למה שמאפשרת לו התותבת

בה הוא עושה שימוש כיום. התותבת הממוחשבת אך "מפצה" את התובע, בצורה טובה יותר על קטיעת הגפה. וכפי שהבהיר פרופ' איסקוב: "כך שה-c-leg מאפשרת, אפשר להגיד במידה מסויימת, לדמות את ההליכה, להביא את ההליכה שתהיה דומה, עד כמה שניתן יותר, להליכה רגילה" (שורה 28 בעמ' 96 ושורות 1-2 בעמ' 97 לפרוט').

פרופ' איסקוב כתב בחוות דעתו הראשונה כי קטוע רגל בדרגה K4 מסוגל להלך ללא מגבלות שהן והסביר כי יש לבחור לקטוע מעל הברך את סוג מנגנון הברך (וכל מרכיב אחר של התותבת) על פי יכולתו של הקטוע להפעיל ולהשתמש בברך הספציפית ועל פי צרכיו היומיומיים. לדעתו, התובע עומד בכל הקריטריונים הנדרשים למשתמש בתותבת הממוחשבת. פרופ' איסקוב כתב עוד כי בתנאים אידאליים, וכאשר אין אילוצים זרים אחרים, לקטוע צעיר ובריא, אשר מנהל אורח חיים מלא, עובד, מבלה ומטייל, מומלץ לספק מנגנון ברך אשר יאפשר לו להמשיך ולבצע את כל הפעילויות היום יומיות להן הוא היה רגיל גם טרם שאיבד את רגלו. בחקירתו הנגדית הבהיר פרופ' איסקוב כי דרגת ניידותו של התובע, עם התותבת בה הוא עושה שימוש היום, היא k4 ולכן ממליץ על התותבת הממוחשבת (שורות 23-24 בעמ' 79 לפרוט') ומסר כי הוא התרשם מיכולת ניידותו של התובע מהאופן שבו נכנס התובע למרפאתו ביום הבדיקה ובכך הסיק כי התותבת הממוחשבת תתאים למצבו של התובע ואף תפחית מהכאבים והמגבלות מהן סובל בעקבות הקטיעה מעל הברך. ובלשונו של פרופ' איסקוב:

"...אני חוזר עוד פעם ואני מדגיש- ההתאמה ל-c-leg נובעת מיכולת הניידות של הבן אדם, עם כאבים או בלי כאבים, עם שיתוק, בלי שיתוק. לא חשוב. קודם כל זו השורה התחתונה. יש בפניך בן אדם קטוע רגל, אתה מסתכל עליו, אתה שואל אותו, אתה בודק אותו, אתה מתרשם מה יכולת העצמאות שלו בניידות. זה הקריטריון ל-c-leg. אם יש לו איזשהי בעייה כמו למר שליסל של מפרק ירך שמאל, שבתחילת הדיון היום שאלת עליו, ללא ספק תותבת c-leg תקל על המפרק ירך שמאל ותעזור לו" (שורות 18-12 בעמ' 100 לפרוט').

אשר לכאבים בגדם הוסיף פרופ' איסקוב בהמשך החקירה:

"קטוע מעל הברך שיש לו כאבים ויש לו בעיה כזאת או אחרת וכולי, ואני רואה אותו קם ומסתובב אצלי והולך בלי שום מגבלה בעצם, רק עם הצליעה וכולי... הרי איזה קטוע לא כואב לו הגדם?...יש קטוע שלא כואב לו הגדם?...הכאבים האלה באים והולכים, זה חלק

מהמחלה, במירכאות, וזה מה שמונע ממנו להשתמש ב-c-leg”
(שורות 11-6 בעמ' 101 לפרוט).

נדחית טענת הנתבעת בדבר אי עמידת התובע בקריטריונים לקבלת תותבת ממוחשבת; טענה זו נסמכת על חוות דעתו השלישית של פרופ' שטיין בה כתב כי התובע סובל ממגבלה ביכולת התנועה של רגלו השמאלית, בשל שינויים ניווניים הקיימים במפרק הירך השמאלי עוד לפני התאונה (כפי שלדבריו הדגים צילום רנטגן מיום 25.9.03) וכי שינויים אלה מהווים מגבלה ביכולת התנועה של הגף השמאלי התחתון שאף תותבת ברגלו הימנית התחתונה לא תוכל להתגבר עליה. דברים אלה אינם מתיישבים עם מה שכתב פרופ' שטיין בחוות דעתו הראשונה שניתנה לצורך הערכת נכותו האורטופדית של התובע.

32. התובע זכאי לפיצוי בגין רכישה ושימוש בתותבת הממוחשבת (c-leg) בהיותה, היום, התותבת המתאימה ביותר לצרכיו.

יחד עם זאת, חשוב לציין כי פרופ' איסקוב עצמו אישר בחקירתו הנגדית כי התותבת הממוחשבת, היום, היא התותבת הטובה ביותר לקטועים מעל הברך, אם כי לא פוסל את האפשרות כי בעוד חמש שנים יסתבר לתובע שזו לא התותבת המתאימה לו ביותר או שעוזרת לו באופן הטוב ביותר להתגבר על כושר ניידותו בעקבות קטיעת הגפה:

”גם ה-c-leg, כמו אנטיבייטיקה מסוימת, זה היום התרופה הנבחרת לבן אדם שמחלתו היא קטיעה מעל הברך. עדיין זה לא אומר שזה יעזור לו, אני מסכים גם עם השופטת שאמרה שבסך הכל אנחנו לא יודעים מה יהיה עוד חמש שנים, אולי הוא לא ירצה אותה, אני אפילו מסכים עם זה... כיום היא הטובה ביותר” (שורות 25-18 בעמ' 78 לפרוט).

הערכת גובה הפיצויים בגין נזקיו הממוניים של התובע כתוצאה מהתאונה, בעיקר הפסדי שכר בעתיד ועזרת הזולת בעתיד, תיעשה תוך התחשבות בפיצוי בגין רכישה ושימוש בתותבת הממוחשבת ובהנחה כי שימוש בתותבת זו, כפי שביקש התובע להוכיח, יביא לשיפור בתפקודו היומיומי ויתן מענה מסויים לצרכיו. בכך ניתן לאזן בין הציפייה החיובית שהוכחה מהתותבת הממוחשבת ובין האפשרות כי בעתיד יסתבר כי תותבת זו אינה נוחה ואינה מתאימה למצבו ויצטרך לעבור לשימוש בתותבת אחרת, לרבות הקשיים בהסתגלות לתותבת חדשה בעתיד ואולי אף ירידה ביעילות שניתן להשיג מתותבת אחרת שתמצא כיותר מתאימה לו. מטעם זה גם מצאתי לפסוק פיצוי גלובלי בגין רכישה ושימוש בתותבת הממוחשבת.

אבי אקשטיין, עד התביעה, תיאר בתצהירו (מיום 1.1.08) כי הינו הבעלים של חברת אבידן בע"מ המתמחה באביזרים אורטופדיים לשיקום נכים והעובדת בשיתוף פעולה עם קופות חולים בארץ וכן המורשה של חברת אוטובוק הגרמנית היצרנית והמשווקת של התותבת הממוחשבת האמורה להתאמת ברכיים לקטועים; מר אקשטיין הצהיר בתצהירו (בסעיף 10) כי עלותה של ברכ מסוג c-leg הינה בסך 163,510 ₪ (נכון לינואר 2008) וכי יש להחליפה אחת לחמש שנים. כמו כן, לדבריו יש לבצע בתותבת טיפולים והתאמות אחת לשנתיים בעלות תיקון של 14,325 ₪ (נכון לינואר 2008). מר אקשטיין ציין כי עד יום עריכת התצהיר התאימה החברה שבבעלותו כ- 65 תותבות ממוחשבות לנכים קטועים מעל הברך זכאי משרד הביטחון, אך בחקירתו הנגדית לא ידע להשיב גבי עלותה של התותבת או גבי הצעות מחיר מיצרנית התותבת. מר אקשטיין מסר במהלך החקירה כי יכול להמציא לבית המשפט אסמכתא גבי רכישת שתי תותבות ממוחשבות בשנת 2007, על ידי החברה שבבעלותו, אך אסמכתא כזו לא הוגשה. אוסיף כי הגב' גינה גולדשטיין, שחוות דעתה הוגשה מטעם התובעים לעניין עלויות צרכי השיקום של התובע, ציינה בחוות דעתה כי עלות התותבת הממוחשבת לפי הצעת מחיר מאבידן אורטופדיה שיקומית בע"מ הינה בסך 186,557 ₪. בחקירתה הנגדית הבהירה כי את עלויות התותבות שנקבה בחוות דעתה היא קיבלה מהספקים ובמהלך חקירתה הוגשה הצעת המחיר היחידה שנמצאת היום בפניי והיא הצעה עבור התותבת אותה מימנה קופת החולים וסופקה לתובע על ידי חברת אבידן הנ"ל (סך 55,493 ₪).

33. הפיצוי בגין רכישה ושימוש בתותבת הממוחשבת למשך תוחלת חיי התובע יוערך, באופן גלובלי, בסך של 500,000 ש"ח. בקובעי סכום זה הבאתי בחשבון גם את הצורך בתיקונים, טיפולים והתאמות שיש לבצע בתותבת אחת לשנתיים בערך וכן את הצורך בהחלפתה בחדשה מדי שש שנים (כפי שאישר מר אקשטיין בחקירתו הנגדית- שורות 17-22 בעמ' 68 לפרוט'). התובע קיבל מהמוסד לביטוח לאומי, באמצעות קופת החולים בה הוא חבר, את התותבת בה הוא עושה שימוש כיום ואשר עלות רכיביה מפורטת במוצג נ/8. על התובע למצות את זכויותיו כנכה מעבודה מול המוסד לביטוח וקופת החולים בה הוא חבר. הפנייה האחרונה של התובע בנושא התותבת הממוחשבת נעשתה בשנת 2006 (מוצג נ/8) ועליו איפוא להמשיך בניסיונו לקבל מימון עבור התותבת הממוחשבת ממוסדות אלה. חובה זו מקבלת משנה תוקף לאור עדותו של ד"ר וקסלר, נציג קופת החולים, שאישר בעדותו כי גם בקופה יש דינמיקה המתחייבת משינויים במוצרים.

34. עובר לתאונה עבד התובע כ"שף" בבתי מלון ובחברות קייטרינג. לטענתו, נוכח פגיעתו בתאונה ותוצאותיה, מוגבלותו התפקודית הנה מוחלטת ונשללה ממנו לצמיתות ובאופן מוחלט יכולתו לשוב ולשמש כשף. מנגד, טוענת הנתבעת כי שעה שהוכח כי לאחר התאונה שב התובע למעגל העבודה והשתכר סכומים שאינם נופלים בהרבה משכרו עובר לתאונה ואף פתח עסק עצמאי משלו, נכותו התפקודית נמוכה משמעותית מנכותו הרפואית ואינה עולה על 30%. הנתבעת מוסיפה וטוענת כי עבודתו של התובע עובר לתאונה לא היתה כרוכה בעבודה פיזית ממושכת וקשה ויכול לבצע את רובה היום בישיבה.

35. בשל הפגיעה בתאונה ובעקבותיה קטיעת הגפה הימנית התחתונה של התובע מעל הברך, על השלכותיה הקשות, הגעתי לכלל דעה כי כושר השתכרותו נגרע באופן משמעותי;

התובע היה כבן 37 שנים ביום התאונה. מתצהירו ומהאסמכתאות המצורפות בנספח י"ד לתצהיר, עולה כי במהלך חמש עשרה השנים שלפני התאונה רכש התובע הכשרה מקצועית בתחום הבישול, המלונאות, והמסעדנות ועבד בתחומים אלה כל חייו הבוגרים. מסלול הכשרה מקצועית זה החל בשנת 1988 עת סיים התובע לימודים לתואר טבח בבית ספר דביר. בנספח י"ד לתצהיר צירף התובע, בין היתר, את התעודות הבאות: תעודה מטעם המרכז הישראלי לניהול, חוג אשפי המטבח בישראל והמרכז לקידום מקצועי במלונאות, על כך כי התובע השתתף בסמינר בניהול לשפים ומנהלי מטבחים באוקטובר 1994; תעודה מטעם משרד התיירות על סיום לימודים בהצטיינות במסגרת תכנית לימודים "מינהל מלונאות ומסעדנות" במסגרת היחידה ללימודי חוץ באוניברסיטת חיפה- חטיבה ללימודי מינהל עסקים וניהול כללי, מיוני 1995; תעודת השתלמות בבישול מטעם המרכז לקידום מקצועי במלונאות בשיתוף משרד העבודה והרווחה מיוני 1995; תעודת מקצוע בתחום "הטבחות" "סוג 4" מטעם משרד העבודה והרווחה מאפריל 1996; תעודת חבר באיגוד השפים הישראלי ובאיגוד הטבחים העולמי; תעודה על השתתפות בתכנית הלימודים מינהל מלונאי בכיר מטעם היחידה ללימוד חוץ באוניברסיטת חיפה בשיתוף עם משרד התיירות, מיוני 1999;

אין בהגשת תעודות אלה שלא באמצעות עורכן כדי לגרום באופן גורף לפסילת קבלתן כראיה מטעם התובעים להכשרה המקצועית שרכש התובע במהלך השנים שקדמו לתאונה. העבודה שהתובע ביצע בפועל במהלך אותן השנים כפי שהוכח בחומר הראיות, ואשר הינה הראיה החשובה יותר לצורך הערכת נכותו התפקודית, מספיקה לאמיתות תוכן של אותן תעודות.

36. החל משנת 1991 ועד מועד התאונה, שימש התובע בעיקר כשף, בדרגות שונות של התפקיד, בבתי מלון ובחברות קייטרינג; החל מחודש 3/1991 ועד לחודש 3/1995 שימש התובע כסגן שף במלון דן תל-אביב. כפי שתיאר התובע בתצהירו, במסגרת תפקיד זה שימש כסגן שף האחראי על 260 חדרים במלון ואחראי על צוות של 25 טבחים ובמקביל גם קיבל אחריות ניהולית על שלוש מסעדות המלון ואחריות תפעולית על אירועים באולמות המלון ואירועי חוץ; החל מחודש 3/1995 ועד לחודש 2/1997 שימש התובע כשף מטבח ראשי במלון פנינת דן בירושלים, כראש צוות מטבח וחבר צוות ההקמה של המלון; מחודש 1997 ועד לחודש 9/1997 שימש התובע כסגן שף בכיר במלון הייטט ים המלח ובמסגרת תפקיד זה היה אחראי על חמשת מסעדות המלון והסעדה לכמות של כ- 1,700 סועדים ליום; בחודש 9/1997 מונה התובע לשף ראשי במלון כרמל נהר הירדן שם שימש בתפקיד עד לחודש 7/1998; מחודש 7/1998 ועד לחודש 5/2002 שימש התובע כשף מדריך ראשי במלון דן ובמסגרת תפקיד זה היה אחראי על תפעול ותפקוד שפי המלון, קיומן של השתלמויות מקצועיות ופיתוח בתחום זה; מחודש 5/2002 התחיל התובע לעבוד בעסק קייטרינג ("קייטרינג "רוז") כשף ראשי ובמסגרת זו היה לדבריו אחראי על הכנת אירועים, לרבות אריזה, שינוע והצגת המערך הקולינארי. בחקירתו הנגדית הבהיר התובע כי העסק היה ברעננה והוא עבד שם עד נובמבר 2002 (שורות 11-17 בעמ' ה-18 לפרוט' חקירת התובע); לאחר הפסקה של מספר חודשים שבהם לא עבד, התחיל התובע בחודש 5/2003 ועד התאונה כשף בעסק קייטרינג "כיד המלך בע"מ", וכשלושה ימים לפני התאונה החל עבודה נוספת ב"קייטרינג בראשית".

גבי חלק מהעבודות שפירט התובע בתצהירו הוגשו תלושי שכר המאמתים את דבריו (בנספח י"ז לתצהירו-בא כוח הנתבעת הודיע על אי התנגדותו להגשתם בתחילת הדיון מיום 31.1.08). תלושי השכר שהוגשו הנם עבור התקופה המתחילה מחודש 3/2000 ועד מועד התאונה ומתייחסים לעבודת התובע במלון דן, קייטרינג כיד המלך בע"מ וקייטרינג בראשית. אשר לחלק העבודות שלא אומת בתלושי שכר או בראיות אחרות כגון הבאת עדותם של הממונים עליו באותן עבודות, התובע נחקר על כך בחקירה נגדית (פרוטוקול הדיון מיום 31.3.08) והתרשמתי ממהימנות דבריו ככל שהם מתייחסים למקומות בהם עבד עובר לתאונה ולמהות התפקיד שביצע בכל מקום ומקום.

37. עבודתו של התובע כרוכה במאמץ פיזי, ולא ניתן בשום אופן לבצעה בישיבה בלבד;

שוכנעתי כי בגין פגיעותיו בתאונה, לא יוכל התובע לעבוד בעבודה הכרוכה בעמידה והליכה.

עד התביעה מר אבי שטייניץ, מי ששימש כשף ראשי במלון דן תל אביב בתקופה שבה התובע עבד שם כסגן שף ראשי וכן עד התביעה מר קרן זאב, מי ששימש כסמנכ"ל מזון ומשקאות במרכז האירועים שבמלון דן פנורמה בתל אביב בתקופה שבה שימש התובע כסגן שף ראשי במלון, ציינו בתצהיריהם כי עבודה כשף או שף יועץ כרוכה בעבודה פיסית במטבח, עבודה בעמידה בסביבת עבודה קשה, עבודה בלחץ, עמידה בלוחות זמנים על מנת להוציא מנות בזמן, עבודה הכרוכה בהתרוצצות ברחבי המטבח כאשר המטבח הינו רטוב וצפוף ולדבריהם "עבודה המצריכה כושר פיזי רב ועבודה מאומצת".

גם העד מר קרן אישר בחקירתו כי השף לא חייב לבשל בפועל אך תיאר את מהות העבודה של שף כך:

"השף הוא מנהל. הוא צריך לדעת לנהל את המטבח הגדול שלו ולנווט את כל הדרישות במסעדות השונות, באירועים השונים, להזמין את המזון דרך הקניין, להכין תוכנית עבודה לכל אחד מהעובדים, לכל אחת מהמחלקות וזו עבודה מאוד סיזיפית סביב השעון לדאוג שהכל יצא בלוחות זמנים כפי שהוזמן וכפי שתוכנן. בדיקת חדרי קירור, בדיקת המחסנים, בדיקת מלאים....לכן עבודתו היא לא רק בארגון המטבח שיתפעל בצורה נכונה אלא גם הדברים הנלווים".

לעניין עבודתם של הסושפים הסביר:

"הסושפים מתחלקים לעבודה, אחריות על תפעול המטבח הקר, תפעול המסעדות. יש סגן שף שמתמחה אך ורק במסעדות, אחד מתמחה באחריות על ביצוע האירועים ומעליהם נמצא השף" (שורות 26-10 בעמ' 14 לפרוט' הישיבה מיום 17.2.08).

העד הבהיר כי הוא לא עבד ישירות מול התובע בתקופה שבה שניהם עבדו במלון דן אך נפגש איתו בפגישות של מחלקת מזון ומשקאות של החברה וסיפר כי התובע היה מאוד מעורב בפגישות המקצועיות שנערכו במלון ובבניית התפריטים ולדבריו שף לא חייב לדעת לבשל אלא צריך לדעת לנהל את האנשים עליהם היא ממונה בצורה מקצועית וטובה. לשאלת בית המשפט השיב העד כי אותו שף נמצא בשטח אם יש אירוע או הפעלה של מסעדה אך מעבר לכך יש לו הרבה מאוד עבודה עיונית ותכנונית

(שורות 11-25 בעמ' 15 לפרוט' הישיבה מיום 17.2.08). אשר לעבודתו של "שף מדריך" ציין העד:

" במסגרת מלון במיוחד ברשת יש צורך בשף שיבנה את דור העתיד בחברה במטבח כמובן והמטרה העיקרית לקחת אנשים שרוצים ללמוד בתחום ומתוך הטבחים או סגני השף בוחרים אדם שיהיה החונך שלהם, שילמד אותם ויעבוד איתם במטבח, שיבנה את דור העתיד... הוא מלמד בישול ותורת המזון".

העד אישר כי עם השף המדריך הראשי עובדים מדריכי משנה שאותם הוא מנחה והם בעצם חונכים את הטבחים החדשים (שורות 21-31 בעמ' 17 ושורה 1 בעמ' 18 לפרוט' הישיבה מיום 17.2.08).

העד מר שטייניץ הסביר בחקירתו הנגדית כי התובע, בתקופה ששימש כסגנו: **"בעצם ניהל את המטבח בפועל. הוא טיפל בנושא מאיכויות הבישול דרך התפעול של המטבח בזמן ההכנות ובזמן הסרביס. הוא דאג להיות על הרמפה כשהגיעה שחורה."** (שורות 20-18 בעמ' 31 לפרוט' הישיבה מיום 17.2.08).

בהתייחסו לדבריו של עד התביעה קרן זאב שלפיהם לא נדרשת עבודה פיזית משף או סושף אמר העד: **"אני חולק בגדול על דעתו. אני שף כבן 20 שנה. בוא נגיד יכול להרשות לעצמו לא לעבוד. אני לא מאמין שאפשר להגיע לתוצאות בלי לעבוד עבודה פיסית..."** (שורות 29-28 בעמ' 32 לפרוט' הדין מיום 17.2.08).

38. פרופ' איסקוב כתב בחוות דעתו הראשונה כי היות ומדובר בקטוע מעל הברך, גם התותבת הממוחשבת איננה מאפשרת עמידה והליכה למשך שעות רבות, פעולות אשר יש להימנע מלהפריז בהן. פרופ' איסקוב הוסיף עוד כי קטועי רגל סובלים במשך השנים משינויים ניווניים בברך הרגל הבריאה בשל העומס המופעל עליה, שינויים המלווים בכאב המגביל את הקטוע בתפקודו היומיומי, וכן משינויים ניווניים במפרקי החוליות המותניות בשל חלוקת עומס לא סימטרית עליהן הנגרמת מההליכה עם תותבת והצליעה. גם שינויים אלה, לדבריו, גורמים לכאב מקומי. בשל כל אלה, ממליץ פרופ' איסקוב כי התובע לא יחזור לבצע את עבודתו הקודמת כשף, להימנע מעמידה והליכה מעבר לנדרש בחיי יום ויום ומומלץ לדבריו לבצע עבודה בישיבה. בהקשר זה כתב פרופ' שטיין בחוות דעתו הראשונה כי התובע יכול במצבו לעבוד במקצועו בין 4-6 שעות ביום, כאשר את העבודה יבצע לסירוגין בישיבה ובעמידה.

39. מתצהירו של התובע, מחקירתו הנגדית וכן מעדותה של הגב' חגית הבר סגנית מנכ"ל בחברת תנובה בקבוצת השיווק (עמ' 87-89 לפרוט' הדין מיום 26.1.08), עולה כי כשנה לאחר קטיעת רגלו (במרץ 2005), החל התובע לעבוד עבור חברת תנובה במתן

שירותי ניהול פורום וייעוץ מקצועי בפורום "השף הלבן", עד סוף שנת 2007. במוצג 7/ מתועדים התשלומים אותם קיבל התובע מחברת תנובה-אגף החלב, עבור עבודתו זו. התובע הצהיר בתצהירו כי ביום 26.12.07 הודע לו על פיטוריו ומאז משולל מקור הכנסה.

40. להיות שף ועיסוקים נילוויים, זוהי ליבת כישוריו ויכולותיו של התובע ולפיכך יש להניח כי התובע ינסה להשתלב בעבודות בתחומים אלה, כגון זו שביצע עבור חברת תנובה.

41. בהערכת שיעור הנכות התפקודית יש גם להתחשב בעובדה כי במקביל לעבודה עבור חברת תנובה, עבר התובע הליך שיקום במסגרת המוסד לביטוח לאומי כפי שעולה מתעודת עובד ציבור מטעם מחלקת השיקום במוסד לביטוח לאומי (מוצג 4/נ); על פי הרשום, כאמור לעיל, התובע עבר אבחון תעסוקתי בפברואר 2006, ונמצא מתאים ללימודים. בתעודה נרשם כי התובע למד במסגרת הליכי השיקום במל"ל קורס עיצוב ובניית אתרים. בסיכום האבחון התעסוקתי נרשם ב"סיכום הממצאים", בין היתר, כי כישוריו האינטלקטואליים והחשבוניים של התובע גבוהים מהממוצע, כישוריו הפקידותיים נעים סביב התחום הגבוה של הנורמה, כישוריו המוטוריים תקינים, סגנון העבודה שלו עצמאי, פועל תוך ארגון ותכנון של עבודתו, מגלה יכולת ריכוז והתמדה מצויינת ועובד בקצב מהיר. עוד נרשם כי התובע חשב ללמוד נושאים הקשורים לעבודה עם מחשב ואשר יסייעו לו להתפתח בתחום בו החל כבר למעשה, דהיינו, מתן שירותים ללקוחות שונים בתחום המזון באמצעות המחשב, כאשר אין ספק באשר למסוגלותו ללמוד נושאים אלה. סוכם, כך נרשם, כי התובע יברר את התחומים הנראים לו רלוונטיים, תוך המלצה על למידת תחומים נוספים כגון תחומים הקשורים לניהול משאבי אנוש וכוח אדם, מנהל עסקים או קניינות.

42. בהינתן כל אלה, ובהתחשב בהכשרה המקצועית שרכש התובע עובר לתאונה ותפקודו לאחריה, בגילו, בהשלכות הפיזיות והנפשיות של קטיעת הגפה כפי שפירטתי לעיל, בסיכון כי בעתיד התובע לא יצליח להשתלב בשוק העבודה בשל מצבו הגופני, לרבות משיקולי מעסיקים שונים שלא יסכימו להעסיקו במצב כזה וכן באפשרות להיזקקותו בעתיד לעבור ניתוח להחלפת מפרק הירך השמאלי, יועמד שיעור נכותו התפקודית של התובע לצורך חישוב הפיצויים בגין אובדן כושר השתכרות מינואר 2008 ועד לגיל פנסיה, על 70%. אשר לתקופה מיום התאונה ועד מרץ 2005 (אז כאמור התחיל התובע לעבוד עבור חברת תנובה), לאור החומר הרפואי שצורף, איבד התובע לחלוטין את כושר השתכרותו והפיצויים בגין הפסדי השכר יחושבו בתקופה זו לפי הפסד מלא.

גובה הפיצויים

טענת הנתבעת להגבלת הפיצוי לפי התקרה בחוק הפלת"ד

43. בא כוח הנתבעת מבקש להגביל את הפיצוי שייפסק לתובע בהתאם לתקרה הקבועה בחוק הפלת"ד ביחס לפיצוי בגין הנזק הלא ממוני והן ביחס לחישוב הפסדי השכר; לטענתו, התובע שבאשמו וברשלנותו לא ביטח את רכבו בביטוח חובה אינו זכאי לפיצוי הגבוה מזה לו זכאי מי שפעל כדין והוקנתה לו זכות תביעה מכוח חוק הפלת"ד. לשיטת בא כוח הנתבעת, אי הגבלת הפיצוי כאמור מנוגדת לתקנת הציבור.

44. דין הטענה להידחות;

אכן, העדר ביטוח חובה תקף ביום התאונה לשימוש באופנוע נעוץ באשמו והתרשלותו של התובע שלא הקפיד לשלם את הפרמיה בזמן (ר' עדותו בשורות 13-7 בעמ' 47 לפרוטי הישיבה מיום 31.3.08). התרשלות זו של התובע, מנעה ממנו לתבוע את מבטח האופנוע בגין נזקיו מהתאונה לאור עקרון ייחוד העילה הקבוע בסעיף 8 לחוק הפלת"ד. לאור ס"ק (ג) (שעל משמעותו ונפקותו עמדתי לעיל) נפתחה בפניו הדרך לתבוע את נהג הרכב האחר המעורב בתאונה ואת מבטחו בגין נזקיו מהתאונה, לפי פקודת הנזיקין שאינה מגבילה את הפיצויים בגין הפסדי שכר והנזק הלא ממוני לפי הסייגים הקבועים בסעיף 4 לחוק הפלת"ד. מבטח רכבו של הנתבע, אמור לקחת בחשבון הסיכונים גם אפשרות כזו.

בתביעה לפי פקודת הנזיקין, יש לחשב את הפיצויים בגין הפסדי השכר לפי שכר ברוטו, ללא ניכוי מס הכנסה וללא הגבלתו לתקרת שילוש השכר הממוצע במשק, הגבלה שאינה רלוונטית לענייננו מאחר וכפי שאסביר בהמשך, לא מצאתי להעריך את הפיצויים בגין הפסדי השכר של התובע בגין התאונה לפי בסיס שכר העולה על שילוש השכר הממוצע במשק. אשר לנזק הלא ממוני, קביעת גובה הפיצוי בגינו על פי דיני הנזיקין מבוססת על פי כאבו וסבלו של הנפגע הספציפי העומד בפני ותלויה בטיב הפגיעה בתאונה והשלכותיה וכן בנתוניו האישיים של כל תובע ותובע.

אומנם תוצאה זו שמקנה בסופו של דבר לתובע שלא קיים הוראות פקודת ביטוח רכב מנועי, פיצויים שאינם מוגבלים בתקרת חוק הפלת"ד, אינה נקייה מביקורת. ואולם, אין הצדקה, להחיל את ההגבלות הקבועות בסעיף 4 לחוק הפלת"ד על תביעת משוללי זכאות לפי סעיף 7 לאותו חוק המוגשת לפי פקודת הנזיקין;

הגבלה כזו הוצעה בעבר אך הושמטה מהנוסח הסופי של החוק. בהצעת חוק הפלת"ד משנת 1973 (ה"ח 1079, תשל"ג, עמ' 408) נכללה הוראה מפורשת בסעיף 6(ב) להצעה שלשונה כך: "נפגע שאין לו עילת תביעה על פי חוק זה, רשאי להגיש תביעתו על פי פקודת הנזיקין, בסייגים האמורים בפסקאות א(1), (2) ו-(3) של סעיף 4". הוראה זו

לא נכללה בנוסח הסופי של חוק הפלת"ד . לכן החלת ההגבלה המבוקשת על תביעה לפי פקודת הנזיקין מצריכה מעשה חקיקה.

הפסדי השכר

45. על פי תלושי השכר שצירף התובע לתצהירו (בנספח י"ז לתצהיר) ואשר הנתבעת לא התנגדה להגשתם, נתוני השכר של התובע עובר לתאונה היו כדלקמן:

בשנת 2000, עמדה הכנסתו הממוצעת של התובע על הסך של 19,087 ₪ ברוטו לחודש. להיום: 22,450 ₪. בשנת 2001 עמדה הכנסתו הממוצעת של התובע על הסך של 15,771 ₪ ברוטו. להיום: 18,418 ₪. בשנת 2002 (מינואר עד מאי 2002) עמדה הכנסתו הממוצעת של התובע עבור עבודתו ברשת מלונות דן על הסך של 9,772 ₪ ברוטו. להיום: 11,137 ₪. התובע לא הגיש תלושי שכר עבור עבודתו בקייטרינג רוז מיוני 2002 ועד נובמבר 2002. עבור עבודתו בקייטרינג "כיד המלך" החל ממאי 2003, עולה מתלושי השכר שצורפו כי הכנסתו הממוצעת של התובע עמדה על הסך של 7,479 ₪ ברוטו. להיום סך של 8,146 ₪. התובע החל לעבוד ב"קייטרינג בראשית" מספר ימים לפני התאונה. על פי תלוש השכר שצורף לתצהירו, קיבל התובע משכורת בסך של 600 ₪ עבור עבודתו עד יום התאונה, ב- 12.9.03.

46. גם אם אניח כטענת התובע כי בתקופה שבה התחילה הירידה ברמת השתכרותו, כפי שעולה מנתוני השכר הנ"ל, שרר בתחום המלונאות מצב כלכלי קשה כתוצאה מהירידה בתפוסה בבתי המלון בארץ בשל המצב הביטחוני, עדיין אין ראיה בדבר ההשפעה הישירה של אותו מצב על שכרו הספציפי של התובע או לפחות במידה הנטענת על ידו. התובע כאמור השתלב בשוק העבודה בעסקי קייטרינג שונים, לאחר שפוטר מעבודתו במלון דן, ואף התחיל, כמספר ימים לפני התאונה, לעבוד במקום עבודה נוסף באותו תחום. לטענת התובע עשה הכל בשאיפה להגיע לרמת השתכרותו הקודמת כאשר עבודה של שף בתחום הקייטרינג בשילוב תוכניותיו להשתלב בעבודה נוספת בתחום הייעוץ הקולינארי (תכנית שלא יצאה לפועל עובר לתאונה) היו מביאים אותו, אלמלא הפגיעה בתאונה, בהתחשב בהכשרתו ובוותק שצבר עם השנים, לרמת השתכרות גבוהה יותר אותה מעריך בכ- 28,000 ₪ לחודש לפחות, לעבודה בתחום הקייטרינג בלבד ומבלי לקחת בחשבון את הכנסתו הנוספת הפוטנציאלית בתחום הייעוץ הקולינארי.

לרמת ההשתכרות הפוטנציאלית הנטענת על ידי התובע אין ביסוס בחומר הראיות; טענתו זו אינה עולה בקנה אחד עם נתוני השכר שקיבל עבור עבודתו כשף בתחום הקייטרינג במהלך ארבעת החודשים שקדמו לתאונה, כמצויין לעיל, וגם אין מקום

לקבל את טענתו להשוואת רמת השתכרותו הפוטנציאלית לזו של עד התביעה מר שטייניץ (כ- 25,000 ₪) בהעדר זהות בין הנתונים, ההכשרה והתפקידים שביצע כל אחד מהם. לא ניתן לפצותו על כוונותיו או תוכניותיו מלפני התאונה, מבלי שהראה אפשרות ממשית לקיומן (ראה: ע"א 515/83 עגור נ. אייזנברג, פ"ד לט (1) 197, 206).

47. התובע היה בן כ-37 שנים. סביר להניח כי אלמלא הפגיעה בתאונה, היה ממשיך לעבוד ולהתקדם בתחומי הכשרתו המקצועית כדי להגיע לרמת השתכרות גבוה יותר מזו שקיבל במהלך ארבעת החודשים שלפני התאונה, כפי שהתחיל לעבוד בחברת קייטרינג נוספת מספר ימים לפני התאונה, ולהגיע לרמת שכר הדומה לזו שקיבל בעבודתו במלון דן.

בהקשר זה יש לציין כי קצבת הנכות מעבודה המשולמת לתובע מהמוסד לביטוח לאומי בעקבות התאונה, חושבה לפי בסיס שכר רבע שנתי עובר לתאונה בסך של 25,749 ₪, דהיינו כ- 8,600 ₪ לחודש. כך עולה מחוות הדעת האקטוארית שהוגשה מטעם הנתבעת בעניין "נכות מעבודה", מיום 8.1.09 וכן מתעודת עובד ציבור-יחידת נפגעי עבודה במוסד לביטוח לאומי אשר צורפה לתיק המוצגים שהגישה הנתבעת ביום 20.5.08 וסומנו כמוצג 6.

48. בהתחשב בכל אלו ובהכשרתו המקצועית של התובע, יועמד בסיס השכר מיום התאונה ועד ספטמבר 2005 על הסך של 11,000 ₪ ברוטו (נכון להיום); מאוקטובר 2005 ועד ספטמבר 2007 יועמד בסיס השכר על הסך של 13,000 ₪ ומאוקטובר 2007 ועד גיל פרישה, יועמד בסיס השכר על הסך של 16,000 ₪ ברוטו (נכון להיום).

49. הפיצוי בגין הפסדי השכר יחושב, איפוא, כדלקמן:
(1) בגין התקופה מיום התאונה ועד מרץ 2005, אובדן כושר עבודה מלא, לפי בסיס שכר 11,000 ₪ ברוטו לחודש:
 $11,000 \times 17.5 \text{ חודשים} = 192,500 \text{ ₪}$. בצירוף ריבית מאמצע התקופה: 213,055 ₪.

(2) בגין התקופה ממרץ 2005 ועד סוף שנת 2007 יחושב הפיצוי לפי נכות תפקודית בשיעור 70% בניכוי השכר שקיבל באותה תקופה מחברת תנובה:

ממרץ 2005 עד ספטמבר 2005, לפי בסיס שכר 11,000 ₪ ברוטו לחודש ונכות תפקודית בשיעור 70%:

$11,000 \times 0.7 \times 7 \text{ חודשים} = 53,900 \text{ ₪}$. בצירוף ריבית מאמצע התקופה: 57,778 ₪. מסכום זה יש לנכות סך של 28,000 ₪ (התשלומים שקיבל התובע מחברת תנובה באותה תקופה-

נ/7) בצירוף ריבית והצמדה מאמצע התקופה, סך של 35,130 ₪ :
22,648 ₪.

מאוקטובר 2005 ועד סוף חודש ספטמבר 2007 :
0.7 X 13,000 ₪ X 24 חודשים = 218,400 ₪. בצירוף ריבית מאמצע התקופה : 231,302 ₪. מסכום
זה יש לנכות סך של 116,835 ₪ (התשלומים שקיבל התובע מחברת תנובה באותה
תקופה-נ/7) בצירוף ריבית והצמדה מאמצע התקופה, סך של 135,519 ₪ :
95,783 ₪.

מאוקטובר 2007 ועד סוף שנת 2007, לפי בסיס שכר 16,000 ₪ ברוטו לחודש ונכות
תפקודית בשיעור 70% :

0.7 X 16,000 ₪ X 3 חודשים = 33,600 ₪. בצירוף ריבית מאמצע התקופה : 34,334 ₪.
מסכום זה יש לנכות סך של 12,000 ₪ (התשלומים שקיבל התובע מחברת תנובה
באותה תקופה- נ/7) בצירוף ריבית והצמדה מאמצע התקופה, סך של 13,121 ₪ :
21,213 ₪.

(3) מינואר 2008 ועד היום, לפי בסיס שכר 16,000 ₪ ברוטו לחודש ונכות
תפקודית בשיעור 70% :
0.7 X 16,000 ₪ X 13.5 חודשים = 151,200 ₪. בצירוף ריבית מאמצע התקופה :
153,961 ₪.

סה"כ הפסדי שכר בעבר : 506,660 ₪.

(4) מהיום ועד גיל פרישה (67) לפי בסיס שכר 16,000 ₪ ברוטו לחודש ונכות
תפקודית בשיעור 70% :
2,297,390 ₪.

*רצ"ב חישובי המשערכת מסומנים באות (א').

50. סה"כ פיצוי עבור הפסדי שכר בעבר ולעתיד : 2,800,000 ₪ במעוגל.

הפסד תנאים סוציאליים ופנסיה
51. התובע מבקש לפסוק לו סכום גלובאלי בסך של 500,000 ₪ בגין זכויותיו
בקרנות גמל והשתלמות, על אף העובדה כי בעבודתו בקייטרינג עובר לתאונה טרם
החלה הפרשת כספים לזכויות הנטענות, וכן בהתחשב באפשרות כי בעתיד יהנה

מהפרשות לקרן פנסיה בהתאם לצו ההרחבה להסכם פנסיה חובה לשכירים במגזר הפרטי.

52. כעולה מריכוז תלושי השכר של התובע, בתקופה שבה עבד במלון דן, דהיינו עד מאי 2002, הופרשו משכרו כספים לקופת פנסיה (ביטוח מנהלים) וכן לקרן השתלמות (השתלמות כנרת). החל ממאי 2003, אז התחיל התובע לעבוד בקייטרינג, לא הופרשו משכרו של התובע כספים לקרן פנסיה או על חשבון זכויות סוציאליות כלשהן. התובע גם לא הוכיח כי אם היה ממשיך לעבוד, אלמלא פגיעתו בתאונה, היה מצטרף לקרן השתלמות או קופת גמל כלשהי. מכאן, אין מקום לפסוק פיצוי בגין הפסדי זכויות סוציאליות-קרן השתלמות וקופת גמל.

53. לעניין הפיצוי בגין הפסדי פנסיה, אכן, על פי צו ההרחבה מיום 1.1.08 לביטוח פנסיוני מקיף במשק לפי חוק הסכמים קיבוציים, התשי"ז – 1957 המרחיב את חובת המעבידים לבטח בביטוח פנסיוני לכלל העובדים, התובע זכאי לפיצוי בגין הפסדי תשלומי הפנסיה.

התובע מבקש בראש נזק זה פיצוי בסכום גלובלי בסך 500,000 ₪ באופן סתמי ללא כל ביסוס. אין פירוט של רכיבי הסכום הנטען וגובה הפיצוי בגין כל אחת מהזכויות הסוציאליות הנטענות וכן אין פירוט של דרך חישוב הפסדי הפנסיה בהתאם לרכיבי צו ההרחבה האמור.

54. על פי הוראות צו ההרחבה, חובת הביטוח הפנסיוני תחול על השכר המשולם לעובד, או השכר הממוצע במשק כפי שיעודכן מעת לעת, הנמוך מבין השניים. בענייננו, השכר הקובע לצורך חישוב הפסדי הפנסיה של התובע הוא השכר הממוצע במשק היום, כיוון שבסיס השכר שנקבע לעיל לצורך חישוב הפסדי השכר עמד על סך של 16,000 ₪ החל מאוקטובר 2007 ואילך. על פי הוראות צו ההרחבה, הפרשות העובד לפנסיה נקבעו במדורג, החל מ- 0.833% מהשכר בשנת 2008 ועד 5% מהשכר משנת 2013 ואילך. סכום ההפרשות של המעסיק (לגמל ולפיצויי פיטורים גם יחד) עומד על 1.6% החל מ-1.1.2008, ומגיע ל- 10% החל מ-1.1.2013.

הפיצוי בגין הפסדי הפנסיה יוערך באופן גלובלי, בהתחשב בשיעורי הפרשות העובד והמעביד על פי צו ההרחבה ולאור מספר שנות העבודה של התובע שעליהם חל צו ההרחבה (מינואר 2008 ועד פברואר 2033), בסך של 130,000 ₪.

55. ביום התאונה התובע היה כבן 37.5 שנים בלבד, נשוי ואב לשני ילדים. בגין פגיעתו בתאונה, אושפז לתקופות ארוכות בבתי חולים שונים, המצטברות לכ-96 ימי אשפוז. הניסיונות להציל את רגלו הימנית שנפגעה קשות בתאונה לא צלחו, שכן הטיפול בזיהום שהתפתח באיזור הפצע הפתוח בקדמת שוק ימין נכשל ובעקבותיו הופיע זיהום בדמו של התובע, שהיווה סיכון חיים ובשל כך, ולמרבה הצער, נקטעה רגלו הימנית מעל הברך. נכותו גבוהה והשלכותיה קשות ומכבידות ביותר על מהלך חייו בכל תחומי החיים. יועמד הפיצוי בגין הנזק שאיננו ממוני על סכום של

₪ 500,000

עזרת הזולת

56. התובע מבקש לפסוק לו פיצוי בגין עזרת הזולת בעבר ולעתיד בסך 1,600 ₪ לחודש (היקף של 40 שעות חודשיות לפי עלות עזרה בשיעור של 40 ₪ לשעה).

פרופ' איסקוב ציין בחוות דעתו המשלימה מיום 9.12.07 כי התובע זקוק לעזרה בעבודות תחזוקת הבית וסידורים מחוץ לבית בהיקף של 40 שעות בחודש. מטעם הנתבעת לא הוגשה חוות דעת נגדית בעניין צורכי השיקום של התובע, פרט לעניין התותבת.

התובע תיאר בתצהירו את מגבלותיו ואת הפעולות בהן הוא נזקק לעזרת הזולת, בתחום הסיעוד האישי- כגון: עזרה לאחר הורדת התותבת והמעבר להתניידות באמצעות כיסא גלגלים, ליווי צמוד בכניסה ויציאה מהמקלחת, ברחצה- והן לעזרה באחזקת הבית ותחזוקתו ובגידול הילדים.

דבריו אלה של התובע, הנתמכים בתצהירה של אשתו ועדותה בפני מהימנים עלי. אין ספק בהיזקקותו של קטוע רגל מעל הברך לעזרה כאמור. העובדה כי פרופ' איסקוב לא התייחס בחוות דעתו במפורש להיזקקותו של התובע לעזרה סיעודית, מעבר לעזרה באחזקת הבית ותחזוקתו ובסידורים מחוץ לבית, אינה שוללת צורך זה בהינתן המגבלות הקשות מהן סובל התובע.

57. אכן, כעולה ממוצג נ/8 שבו רוכזו השירותים שקיבל התובע מן המוסד לביטוח לאומי באמצעות קופת החולים ומעדותו של עד התביעה ד"ר מונל וקסלר (שורות 20-24 בעמ' 44 לפרוט' הישיבה מיום 17.2.08), התובע החליט על דעת עצמו שלא לממש את זכותו לקבל מהמוסד לביטוח לאומי עזרה סיעודית מיום 13.1.05 עד 30.4.05, לאחר שקיבל שירות כזה בתחילת תהליך השיקום (מיום 18.3.04 ועד ל- 30.6.04) ולא פנה יותר בבקשה לקבלת עזרה כזו (התובע פנה לאחר מתן עדותו בבית המשפט בבקשה לקבלת עזרה סיעודית אך פניה זו סורבה כעולה ממכתב התשובה של קופת החולים מיוני 2008-מוצג נ/8). התובע גם אישר בעדותו, לאור מה שנרשם

במכתבה של המרפאה בעיסוק הגב' שריל עציץ (מוצג נ/5), כי לאחר התאונה עסק בבישול בביתו במסגרת ניהול משק הבית. לדעתי תפקודו לאחר התאונה בביתו, כמו גם עבודתו בתור יועץ קולינארי לחברת תנובה, הם כחלק מניסיונותיו להסתגל ולהתמודד עם קטיעת הגפה ולהשתדל ככל שניתן לחזור לאורח חיים נורמטיבי.

58. בנסיבות המקרה אקבע כי מיום התאונה ועד מרץ 2005, התובע נזקק לעזרה מוגברת מאשתו, התובעת מס' 2, מעבר לעזרה המקובלת על ידי בני משפחה. בתקופה זו אושפז התובע לתקופות ארוכות ועבר טיפולים קשים, בעיקר ניתוח קטיעת הגפה, ונזקק לעזרת אשתו בתקופות הסמוכות לאחר שחרור מכל אשפוז ואשפוז, לליווי לטיפולים, לרבות נסיעות מוגברות בשל כך ולעזרה בבית. בגין תקופה זו, אקבע פיצוי גלובלי בסך של 50,000 ₪. בקובעי סכום זה הבאתי בחשבון את שירותי הסיעוד שקיבל התובע מהמוסד לביטוח לאומי בתחילת הליך השיקום וכן את העובדה כי לא מימש את זכותו לקבל שירותי סיעוד אישי נוספים כנכה מעבודה.

59. החל ממרץ 2005 ולעתיד התובע נזקק ויזדקק לעזרה במשך 40 שעות חודשיות הכוללות עזרה סיעודית אישית והן עזרה בתחזוקת הבית ובסידורים מחוצה לו. עלות העזרה החודשית תועמד על סך של 1,400 ₪. זאת, בהתבסס על טווח המחירים שפורט בחוות דעתם של מומחי הצדדים לעניין עלויות אביזרי השיקום (חוות דעתה של הגב' גינה גולדשטיין מיום 31.1.08 וחוות דעתו של מר גדעון האס מיום 20.5.08), וכן בהתחשב בפסיקת הפיצוי בגין רכישה ושימוש בתותבת ממוחשבת.

הפיצוי בגין עזרת הזולת ממרץ 2005 ועד היום: 1,400 ₪ X 47 חודשים = 65,800 ₪.
בצירוף ריבית מאמצע התקופה:

70,597 ₪

הפיצוי בגין עזרת הזולת מהיום ועד תום תוחלת חייו הצפויה של התובע:

379,748 ₪

*רצ"ב חישובי המשערכת מסומנים באות (ב').

60. סה"כ פיצוי בגין עזרת הזולת בעבר ולעתיד: 500,000 ₪ במעוגל.

ניידות

61. בגין התאונה ותוצאותיה נגרמו וייגרמו לתובע הוצאות ניידות מוגברות, מעבר לאלה שהיה מוציא במהלך חייו אלמלא התאונה. פרופ' איסקוב כתב בחוות דעתו כי התובע זקוק בשל מגבלותיו לרכב אוטומטי גבוה שיש בו מושב נוח גבוה יחסית

המתאים למשתמש בתותבת, מבחינת הכניסה והיציאה מהרכב והן מבחינת הישיבה מאחורי ההגה וכן בעל דוושה שמאלית.

62. על פי תעודת עובד ציבור שהוגשה על ידי בא כוח הנתבעת לתיק בית המשפט ביום 23.6.08 (התעודה הנה מיום 12.6.06 ומטעם הגב' צוחר אינגה, מנהל מדור גמלאות ביחידת סיעוד וניידות במוסד לביטוח לאומי סניף נתניה) הוועדה למוגבלות בניידות אישרה לתובע 80% מוגבלות בניידות שמשמש זמנית בכיסא גלגלים והמכון הרפואי לבטיחות בדרכים-קביעת רכב מיוחד, אישר לו רכב מדגם גיפ יונדאי טוסון 2656 סמ"ק וכן התאמה אישית של המושב. כמו כן עולה מאותה תעודה כי התובע רכש בסופו של דבר, בספטמבר 2005, רכב מדגם יונדאי קוריאה 1991 סמ"ק באמצעות מימוש הזכות שאושרה לו להלוואה עומדת בסך 79,912 ₪ נכון ליום 27.9.05.

63. אין בידי לקבל טענת בא כוח הנתבעת לפיה התובע לא הוכיח את סוגי הרכב המתאימים לו בהתבססו על הגשת פרוטוקול החלטת הועדה לגודל הרכב בלבד ומבלי הבאת עדות עורכה; לאור מה שנרשם בתעודת עובד הציבור הנ"ל, שהוגשה על ידי בא כוח הנתבעת עצמו, אין עוד מקום להתנגדותו העקרונית להגיש את החלטת הועדה לגודל הרכב. אשר לטענה בדבר העדר הוכחה מספיקה לצורך ברכב מהדגם המצויין בהחלטת הועדה. לא הוגשה ראיה הסותרת את המלצת הועדה לגודל הרכב.

64. לעניין גובה הפיצוי בראש נזק זה הגיש התובע מטעמו חוות דעת של הכלכלן מר משה קצין, מיום 26.11.07 ועל סמך חוות דעת זו מבקש לפסוק לו פיצוי בסך של 1,789,281 ₪ בגין רכישת הרכב הנ"ל ואחזקתו. יש לציין כי מר קצין לא נחקר על חוות דעתו בחקירה נגדית ובא כוח הנתבעת הסתפק במשלוח שאלות הבהרה גבי תוכן חוות הדעת.

מר קצין ערך את חוות דעתו בהתאם להמלצת הועדה לגודל הרכב במשרד הבריאות לאשר לתובע שימוש ברכב מסוג גיפ יונדאי טוסון 2,656 סמ"ק, שאת עלות רכישתה העריך בחוות דעתו בסך של 203,000 ₪ ופטור מלא ממיסים על הרכב. את עלות האחזקה החודשית של אותו רכב שבו ינהג התובע בעצמו, העריך מר קצין בסך של 1,942 ₪ בהנחה והתובע יסע בממוצע כ- 1,000 ק"מ לחודש ויחליף את רכבו כל כארבע שנים. את העלות החודשית למנגנון הפעלת דוושת הדלק בצד שמאל של דוושת המעצור, העריך מר קצין בסך 45.83 ₪.

בתשובותיו לשאלות הבהרה שהופנו אליו על ידי בא כוח הנתבעת ביום 30.7.08, הבהיר מר קצין כי עלות הרכב אותו רכש התובע בפועל (מדגם יונדאי קוריאה 1991 סמ"ק) הנה בסך 165,000 ₪ וכי עלות האחזקה החודשית השוטפת של הרכב אותו

רכש התובע בפועל, הנה פחות ב- 5%-6% מהעלות שנקב בחוות דעתו. כמו כן, מר קצין הוסיף בתשובותיו כי מאז עריכת חוות הדעת (נובמבר 2007) ועד מתן תשובותיו לשאלות ההבהרה, עלה מחיר הסולר ב- 25%, עובדה אשר מעלה את עלות האחזקה החודשית של הרכב עליו ביסס את חוות דעתו בשיעור של 9%. יש איפוא לערוך את הפיצוי בראש נזק זה לפי העלויות הנקובות בתשובותיו של מר קצין לשאלות ההבהרה.

65. מעלות הרכישה הראשונית והאחזקה החודשית של הרכב יש להפחית את שיעור הוצאות הניידות שהתובע היה מוציא במהלך חייו גם אלמלא התאונה. התובע מסר בחקירתו הנגדית, בישיבה מיום 31.3.08, כי עובר לתאונה החזיק הו באופנוע (שעליו רכב בעת התאונה) והן ברכב מסוג פיגיו 106, וכי לאחר התאונה מכר את שני אלה ורכש את הרכב הנ"ל המותאם למוגבלויותיו. השימוש באופנוע וברכב הפרטי שהחזיק התובע עובר לתאונה, כרוכים בהוצאות שהיה ממילא מוציא אלמלא התאונה. בהתחשב בכך שגם בני משפחתו של התובע נהנים מהשימוש ברכב המותאם שרכש בפועל לאחר התאונה, יופחתו 30% מעלות הרכישה הראשונית והאחזקה החודשית שלו. אוסיף כי הנחת מר קצין כי התובע יסע ברכב כ- 1000 ק"מ לחודש מקובלת עלי. היקף הנסיעות האמור מבוסס בעיקר על נתונים שפורסמו על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, על גישת הביטוח הלאומי ביחס לנכים וגישת מס הכנסה להיקף נסיעות של אדם רגיל ולא מצאתי סיבה לחרוג מהיקף זה כבקשת בא כוח התובע.

66. הפיצוי בגין עלות הרכישה הראשונית של הרכב המותאם ואחזקתו החודשית יחושב, אפוא, כדלקמן:

עלות רכישה ראשונית של הרכב המותאם: ₪ 165,000 ולאחר הפחתת מיסים על הרכב (כ- 45%): ₪ 90,750. הסכום משוערך כחוק מיולי 2008 (מועד מתן תשובותיו של מר קצין לשאלות ההבהרה) ועד היום: ₪ 92,048. בניכוי 30%: ₪ 64,434.

על פי תעודת עובד ציבור-של מנהל מדור גמלאות ביחידת סיעוד וניידות של המוסד לביטוח לאומי בסניף נתניה, התובע קיבל בספטמבר 2005 הלוואה עומדת לרכישת הרכב ע"ס 79,912 ₪ וכן קיבל בנובמבר 2005 מענק מיוחד ע"ס 2,114 ₪ למימון אביזרים כולל דוושט דלק שמאלית עליונה ומחסום מתקפל לדוושט הגז בצד ימין. בנוסף, על פי תעודת עובד ציבור- עובד שיקום במחלקת השיקום במוסד לביטוח לאומי בסניף נתניה (מוצג נ/4) התובע קיבל מקדמה לצורך רכישת רכב ע"ס 23,816 ₪ נכון לספטמבר 2005. יוצא, איפוא, ולא צורך בהצמדת סכומים אלה להיום, כי הפיצוי בגין רכישת הרכב הראשון אינו עולה על הסכומים שקיבל התובע מהמוסד לביטוח לאומי לצורך הרכישה.

עלות האחזקה החודשית של הרכב המותאם: בהתאם לתשובותיו של מר קצין לשאלות ההבהרה יש להפחית מעלות האחזקה החודשית שנקב בחוות דעתו (סך 1,942 ₪) כ-5.5% ולאחר העלאת מחיר הסולר ב-25% יש להעלות את עלות האחזקה החודשית ב-188 ₪ לחודש (לפי הוצאה חודשית של 751 ₪ עבור דלק בהנחה והתובע יסע כ-1000 ק"מ): סה"כ: 2023 ₪ לחודש. בתוספת הצמדה מאוטקובר 2007 (המדד בו השתמש מר קצין בחוות דעתו) להיום: 2,123 ₪. בניכוי 30%: 1,486 ₪.

על פי תעודת עובד הציבור הנ"ל, באוקטובר 2005 הוגדלה קצבת הניידות של התובע מסך של 1,777 ₪ לסך של 2,442 ₪ בהתאם לרכב שנרכש על ידו ובהתאם לתאריך הבעלות על הרכב כפי שנרשם ברישיון הרכב. כך גם עולה מחוות הדעת האקטוארית העדכנית שנערכה בידי מר שי ספיר ואשר הוגשה על ידי הנתבעת ב-29.1.09. יוצא כי גם הפיצוי בגין עלות האחזקה החודשית של הרכב המותאם אינו עולה על סכום קצבת הניידות המשולמת לתובע על ידי המוסד לביטוח לאומי.

67. גמלאות הניידות המשולמות לתובע והסכומים שקיבל מענף הניידות עבור רכישת הרכב ומימון אביזריו, מהוות פיצוי ראוי ולכן לא יפוצה בניידות וסכומי תשלומי המל"ל לא ינוכו.

התאמת דיור

68. שני מומחי הצדדים, פרופ' איסקוב ופרופ' שטיין, מסכימים כי התובע זקוק לכיסא גלגלים. פרופ' איסקוב כתב בחוות דעתו המשלימה כי התובע זקוק להתאמת הדירה לשימוש בכיסא גלגלים/הליכון וכן לחניה מקורה עם שביל גישה לבית.

69. התובע אינו מרותק לכיסא גלגלים אך עדיין זקוק להתאים את תנאי מגוריו להתניידות באמצעות כיסא גלגלים, לרבות הרחבת מעברים ופתחים, בעיקר בחדר הארונות ובחדר הרחצה, גישה מהחניה לבית וחניה מקורה. כמו כן זקוק התובע לסדר גישה לחדר העבודה שלו הנמצא בקומת הגג.

70. בהתחשב בתנאי מגוריו הנוכחיים של התובע ובשים לב להצעת המחיר עבור שידרוג ופיתוח חוץ להתאמה עבור נכה שהוגשה במהלך חקירתה הנגדית של הגב' גולדשטיין על חוות דעתה (נ/9), אני מעריכה, על דרך האומדנה, את הפיצוי עבור התאמת הדיור, בסך של 80,000 ₪, מעבר למענק התאמת הדיור (בסך 47,984 ₪) לו זכאי התובע מהמוסד לביטוח לאומי, כפי שציין מר שי ספיר בחוות הדעת האקטוארית בעניין "קצבה מיוחדת" מיום 8.1.09 שהוגשה מטעם בא כוח הנתבעת.

אביזרי שיקום

71. בא כוח התובעים מבקש בסיכומיו לפסוק לתובע פיצוי בגין היזקקותו בעקבות התאונה לשימוש בכיסא גלגלים, תותבת רחצה, כיסא רחצה, מטליות לניקוי הגדם, קרם סיליקוני למריחה על הגדם, נעליים לפי מידת גבס, גרב סיליקון לחבישה על הגדם עליה מורכב בית הגדם, החלפה מוגברת של מכנסיים עקב בלאי מהיר בשל השפשוף בתותבת ומגבות.

72. פרופ' איסקוב כתב בחוות דעתו כי התובע זקוק לצורך שיקומו, לאביזרים הבאים: כיסא גלגלים פריק וקל, כסא רחצה, תותבת רחצה, קביים והליכון. פרופ' שטיין, המומחה בתחום האורטופדי מטעם הנתבעת, אישר בחקירתו הנגדית את היזקקותו של התובע לכיסא גלגלים וכיסא רחצה (**שורות 17-28 בעמ' 121 לפרוט' הישיבה מיום 26.6.08**).

73. התובע שהוכר על ידי המוסד לביטוח לאומי כנכה מעבודה, זכאי מכוח סעיף 86 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995, לכיסוי מלוא הוצאותיו הרפואיות, לרבות אביזרי שיקום שונים להם נזקק, על ידי המוסד לביטוח לאומי ובאמצעות קופת החולים בה הוא חבר, במסגרת ההסכם שבין קופת החולים למוסד לביטוח לאומי, אשר צורף **כנספח 1** לתיק המוצגים מטעם הנתבעת שהוגש ב-20.5.08. אכן, מפירוט השירותים שקיבל התובע מקופת החולים מכבי עד היום (מוצג **נ/8 ונספח 2** בתיק המוצגים שהגישה הנתבעת ביום 20.5.08) עולה כי התובע קיבל עד היום מקופת החולים כיסא גלגלים, קביים, תחליבים, מטליות בית גדם, גרבי סיליקון, נעליים אורטופדיות ומושב פלסטי לאמבטיה. לאור האמור, על התובע מוטלת החובה להמשיך ולמצות את מלוא זכויותיו בפני המוסד לביטוח לאומי וקופת החולים. עם זאת, אני נכונה להניח כי התובע נזקק בעבר ויזקק בעתיד לרכוש אביזרים שמסיבה כלשהי שאינה תלויה בו, לא נמצא או יימצא להן כיסוי על ידי המוסד לביטוח לאומי או סל הבריאות. אשר להוצאות שלא הוזכרו בחוות דעתו של פרופ' איסקוב, כגון החלפה מוגברת של מכנסיים, שימוש מוגבר במגבות, שימוש במטליות ותחליבים לשמירה על עור הגדם, שוכנעתי כי אלה הוצאות מוצדקות הכרוכות באופן טבעי בשימוש בתותבת על השלכותיו. פרופ' שטיין אישר למעשה בחקירתו הנגדית קיומם של אביזרים מיוחדים שמגינים על עור הגדם (**עמ' 122 ו-123 בעמ' 123 לפרוט' הישיבה מיום 26.6.08**) וראיה לכך העובדה כי התובע קיבל עד היום אביזרים לשמירה על עור הגדם מהמוסד לביטוח לאומי במסגרת ההסכם הנ"ל.

74. בנסיבות אלה, אני מעריכה את הפיצוי בגין אביזרי שיקום והוצאות שלא כוסו או לא יכוסו על ידי המוסד לביטוח לאומי, על דרך האומדנה, בסך של **70,000 ₪**.

75. לעניין תותבת הרחצה שמטרתה לאפשר לקטוע רגל ללכת לבריכה או לים, הנתבעת מסכימה כי יש לפצות את התובע בעבור הצורך ברכישה כאשר תותבת כזו לא מסופקת לתובע על ידי המוסד לביטוח לאומי (באמצעות קופת החולים). לטענת התובעים, עלותה של תותבת זו, בהסתמך על דברי עד התביעה מר אבי אקשטיין, היא בסך **28,217 ₪** וכי יש להחליפה כל 4 שנים. מנגד, בא כוח הנתבעת מפנה לחוות דעתו ועדותו של מר גדעון האס (עמ' 140 לפרוט' הישיבה מיום 26.6.08) שלפיהן עלותה של תותבת רחצה מסוג AK בתוספת כף רגל ובית גדם מגיעה לסך **20,564 ₪** ויש להחליפה כל 10 שנים לאור תדירות השימוש הנמוכה בה.

בהעדר פירוט בחוות דעתו של פרופ' איסקוב גבי סוג תותבת הרחצה לה זקוק התובע ומרכיביה וכל כמה זמן יש להחליפה, כאשר קביעת תדירות החלפת התותבת אינה בתחום מומחיותו של המומחה לעלויות השיקום, ובהתחשב בהפרש המחירים בו נקב עד התביעה מר אקשטיין מחד ומר הס מאידך מבלי לתמוך עלויות אלה בהצעות מחיר לדוגמא, יועמד הפיצוי בגין רכישת תותבת רחצה על סך של **25,000 ₪** שיש להחליפה כל כ- 5 שנים, לרבות החלפת בית הגדם עקב בלאי כפי שתיאר מר אקשטיין בתצהירו. הפיצוי בהיוון מתאים עד תום תוחלת חייו הצפויה של התובע הנו בסך: **101,180 ₪**.

*רצ"ב חישובי המשערכת מסומנים באות (ג').

76. סה"כ פיצוי בגין אביזרי שיקום, לעבר ולעתיד: **172,000 ₪ במעוגל**.

פעילות גופנית

77. התובע מבקש פיצוי בגין צורך בפעילות גופנית במסגרת חברות במכון כושר/ בריכה המתאים לצרכי התובע. לפי עלות מנוי שנתי במכון כזה בסך של **1550 ₪** בהסתמכו על חוות דעתה של הגב' גינה גולדשטיין.

78. פרופ' איסקוב ציין בחוות דעתו המשלימה כי התובע זקוק לחברות במכון כושר/בריכה כצורך שיקומי. בחוות דעתו הראשונה הסביר פרופ' איסקוב כי התובע עלה מאז שאיבד את רגלו כ- 15 ק"ג וכי משקל יתר אצל קטוע רגל מהווה גורם נוסף לעומס- יתר על הרגל הבריאה ולפגיעה מהירה יותר בברך. התובע גם העיד כי לאחר הקטיעה הוא מקפיד לצעוד על מנת לשמור על משקל גוף קבוע (עמ' **62 לפרוט'** הישיבה מיום **31.3.08**).

אני מוצאת לנכון לפסוק ברכיב זה פיצוי על דרך האומדנא בסך של
30,000 ₪.

הוצאות נופש בארץ ובחו"ל

79. התובע מבקש לפסוק לו פיצוי בגין עלויות שירותים אותן יאלץ להוציא על
יבקש לשהות בחו"ל כמו גם בגין הצורך בטיפולים בארץ-בטבריה וים המלח.
התובע סומך טענתו לצורכים אלה על חוות דעתה של הגב' גינה גולדשטיין. אין ראייה
רפואית לצורך בטיפולים בארץ כנטען ופרופ' איסקוב לא המליץ על טיפולים כאלה.
אשר להוצאות מוגברות שיכול וייגרמו לתובע בשהייה בחדר מלון המותאם
למוגבלויותיו, מעבר להוצאות שמוציא אדם בריא, יועמד הפיצוי על סך
20,000 ₪.

הפסדי התובעת

80. התובעת, אשתו של התובע, מבקשת לפסוק לה פיצוי בסך של 90,000 ₪ בגין
הנזקים שנגרמו לה בעקבות פגיעת התובע בתאונה. לטענתה, נוכח אירוע התאונה
ובעקבותיה נאלצה להעדר מעבודתה ולשהות תחילה בסמוך למיטת חוליו של התובע
עת אשפוזיו הרבים ולאחר מכן לסייע לו ולסעוד אותו בביתו עד היום, וכי עקב כך
פוטרה מעבודתה.

אכן פגיעתו של התובע, שיבשה לחלוטין גם את מסלול חייה שלה, במיוחד בתקופה
הסמוכה לאחר התאונה וקטיעת הגפה וכי בשל כך נאלצה להיעדר מעבודתה. ואולם,
אין ראייה בדבר רמת השכר שלה בחודשים שקדמו לתאונה ואת הירידה שחלה
בשכרה לאחר התאונה בשנים 2003-2004 וכי פוטרה מעבודתה בשל היעדרויותיה
הרבות בעקבות פגיעת התובע בתאונה.
אין איפוא מקום לפסוק פיצוי בראש נזק זה מעבר לפיצוי שפסקתי לתובעת בראש
נזק עזרת הזולת.

ניכויי המוסד לביטוח לאומי

81. מסכום הפיצויים יש לנכות את גמלאות המוסד לביטוח לאומי ששולמו
ומשולמות לתובע בעקבות פגיעתו בתאונה למעט גמלאות הניידות והתשלומים שקיבל
התובע מענף הניידות במוסד לביטוח לאומי כפי שקבעתי בפריט הניידות. על פי חוות
הדעת האקטואריות העדכניות הערוכות על ידי שי ספיר מיום 8.1.09 (מועד ההיוון-
1.1.2009), תקבולי המוסד לביטוח לאומי הם כדלקמן:

(א) **קצבאות נכות מעבודה** : לרבות דמי פגיעה מלאים מיום התאונה ועד 12.12.03 ומקדמות שיקום : סך 2,065,324 ₪ (כולל הצמדה לתשלומי העבר ל-31.12.08) בתוספת ריבית על תשלומי העבר בסך 85,100 ₪ עד 31.1.09, סך של **2,150,424 ₪**.

(ב) **קצבה מיוחדת** : סך של 866,480 ₪ (כולל הצמדה לתשלומי העבר ל- 31.12.08) בתוספת ריבית על תשלומי העבר בסך 15,763 ₪ עד 31.1.09, סך של **882,243 ₪**.

82. סה"כ תקבולי המל"ל שיש לנכותם מסכום הפיצויים : **3,032,667 ₪**

סיכום הפיצויים והניכויים

500,000 ₪	הנזק הלא ממוני
2,800,000 ₪	הפסדי שכר
130,000 ₪	הפסדי פנסיה
80,000 ₪	התאמת דיור
500,000 ₪	עזרת הזולת
172,000 ₪	אביזרים
500,000 ₪	תותבת ממוחשבת
30,000 ₪	פעילות גופנית
20,000 ₪	הוצאות נופש בארץ ובחו"ל
4,732,000 ₪	סה"כ לפני ניכויים
3,032,667 ₪	ניכויים בגין תקבולי המל"ל
1,699,333 ₪	סך הכל לאחר הניכויים
1,700,000 ₪ במעוגל	

83. אשר על כן אני מחייבת את הנתבעים לשלם לתובע סך של 1,700,000 ₪ במעוגל.

בנוסף ישאו הנתבעים בשכ"ט עו"ד בסך 400,000 ₪ בצירוף מע"מ. כן ישלמו את הוצאות המשפט ואגרת המשפט.

ניתן היום, כ"ה שבט תשס"ט, 19 פברואר 2009, בהעדר הצדדים. המזכירות תודיע לבאי כח הצדדים כי פסה"ד ניתן היום. פסק-הדין נשלח בדיוור ישיר.

ב. גילאור 54678313

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה